Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной Үлэһэд гарана | № 220 (17043) | 1985 оной сентябриин 24, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ӨЛМЭГ ҮДЭРЭЙ ЧАС БҮХЭН ҮНЭТЭЙ!

ХИЛЭЭМЭНЭЙ АМТАН

РЕПОРТАЖ

Таряа малга 85

Һаамнай, пүнктда ажал хүсэн дундаа бурьялна. Ургэн ехэ кузовтай мантан томо «Камазууд», дура буляаһан сэнхир хүхэ үнгэтэй шуран «ГАЗ-53» түхэлэй, мүн хүндөөр уухилһан «МАЗ» түхэлэй машинануудшье бидэнэй пүнктын проходной хүрэжэ үрдеэдүй ябахадамнай, хажуугаарнай яаралтай һүндэлнэ.

Таряатай машина нэгэ талаһаань үргэжэ, кузов соохи ашааень буулгаад үгэдэг түхеэрэлгын хажуугаа «Дружба» колхозой полиһоо сэхэ ерэһэн автомашина худэлөөд орхибо. Бага зэргэ бороогой шэдэржэшье байгаа һаа, худэлмэриингөө һаатангүй ябажа байһанда баяртай, тэрэ машинын жолоошон хүбүүн гүйдэлөөрөө машинаһаа буужа, учетчик басаганда сааһан дээрээ тэмдэглүүлээд, кабинынгаа сонхо хэды-еды аршажархёод, гүйлгэжэ ябашаба.

Машинаһаа бууһан ороһон ойро зуурахан саг соо газар доогуур хэгдэһэн транспортеруур дэхшээ гараад, тэндэһээ доошоо буулгагдажа, ургэн, ута түбэй склад соо жэгдэхэн обоо болон монсогойрно. Халижа хажуу тээшээ ордахаа һанаһан аяр шарахан ороһонуудые намарай ажалда хамһалсахаяа гараад байһан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай гурбадахи курсын студент басагад аятайханаар хамуурдан тэгшэлэн обоолно. Алтанхан намарай амтан хэшэг ороһон тэндээ удааншье хэбтэнгүй утын «аянда» зориж, КПШ түхеэрэлгээр дээшээ, аяар тэрэ дүрбэдэхи дабхар хүрэтэр абаашагдажа, тэндэһээ бүдүүн, нарин хоолойнуудаар сэбэрлэгдэһээр, хатаагдаһаар буужа, олон ондо ондоо складуудта шанераараа илгаран, хубаарилан тараагдана.

Благовещенск хотодо таряа хатаан ажаллагшадай һургуули дүүргээд ерэһэн залуу мэргэжэлтэ Владимир Осколков худэлмэридөө түргэн дүршэжэ, орёо нарин, яршаг ехэтэй энэ ажалые һаадгүйгөөр ябуулна. Наратай, хонгор үдэрнүүдтэ, заримдаа, гансата хэдэн арбаад машинануудай удаа дараалан ерэхэдэшье, энэ томо агрегат тогтохые мэдэнгүй жэнгинэжэл байдаг. 25 хүнһөө бүридэһэн энэ багакан эбтэй коллектив бэе бэеэ сэг, сагта һэлгэжэ байгаад, түхэреэн сүүдхэ соо зогсолтогүй худэлдэг байна бшуу. Энэхэдэ пүнктын директор В. Б. Ульзутуевай хубита бага бэшэ.

— Мүнөө жэл энэ манай таряа тушаан абадаг пункт знхан худэлжэ эхилһээр 50 жэл болохонь. Яһалахан ута болзор соо нилээдгүй ехэ таряа сэбэрлэн хатаажа гаргаа. Мүнөө бидэнэр коллективэйнгээ ба Октябриин хубисхалай 68-дахи ойн баярнуудые ажалай һайн бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө оролдон худэлжэ байнабди, — гэжэ Виктор Бадмаевич хөорэнэ.

Харланай таряа тушаан абадаг пункт сентябриин 5-һаа худэлжэ эхилээ. Тэрэ гэһээр 1000 тонноһоо үлүү таряан эндэ орожо хатаагдаад, үндэр сагаан складууд соо хадагалагдажа байна. Иигэһээр уданшьегүй бамбагар сагаан гурил болгогдоод, түрэл ороноймнай олон түмэн эдеэ хоолой һалбаринуудта тараагдана аабза. Бороотой, уһатай намарай һаад түбэг ушаруулаашье һаань, сүүдхэдээ 20—30 машина таряан орожол байнхай. Халуун ажалай хаа хаанагүй бусалхада, энэ хатаан сэбэрлэдэг түхеэрэлгэ 180 тонно ороһо сүүдхэдэ һэргүй сэбэрлэдэг байна.

Виктор Бадмаевичтай ажахыень хараһаар, нэгэ жэгдээр жэнгинэн худэлжэ байһан, энэ худөө талын дунда һүр даран бодоһон үльгэрэй баатартал асари томо түхеэрэлгэһээ холодон, проходнойн будка хүрэжэ ерэхэдэмнай, таряатай машинануудые угтан шэгнэжэ абадаг ахамад приемщица С. Д. Будажапова тархяашье үндылгэхэ сүлөөгүй модон шоото дээрэ мүнөөдэрэй абтаһан таряа тоолон гаргажа байба. Хараха янзада хэнһээшье дулыдангүй хэхэ ажалаа хээд, столой саана сүлөөтэй һуужа байдаг аабы гэжэ һанаадхихоор. Теэд үнэн дээрээ нилээдгүй шэргүү, бүхы пүнктын гол һудалай сохилжо байдаг газар байна бшуу. Сүүдхэдээ хоёр зуун машина шэгнэжэ үрдеэд, һөөргөө гарахадань баһа нэгэ шэгнээд, тэрэнэй хоорондо шэрэжэ асарһан ороһыень тоолон гаргаад, хамталжа үрдихэ хэрэгтэй.

Энэ халуун ажалай охин соо бусалжа байһан газарһаа холодон ошоходоо, мүнөө намарай уршаг ехэтэй байдалые мартажархёод ябаа һэмди.

Р-Ц. ЛХАМАЕВ,
манай корр.

Бэшүүрэй район.

ТАСС ШЭНЭ һОНИН

ХАМТЫН ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Табан совет космонавтнууд Владимир Джанибеков, Виктор Савиных, Владимир Васютин, Георгий Гречко болон Александр Волков хамтын шэнжэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлһээр.

Сентябриин 22-то замбуулинай комплекс дээрэ ажалай үдэр Москвагай сагаар 9 часта эхилһэн байгаа. Үглөөнэй хоол барилгаанайнгаа һүүлээр космонавтнууд станциин зарим түхеэрэлгэнүүдые шалгаад, научна аппаратураяа бэлдэбэ.

Владимир Васютин медицинскэ шалгалта гараба. Тэрэнэй үрэ дүнгүүдээр замбуулинай дайда соогуур ниидэлгэдэ хүнэй бэе махабадай ямараар дадажа байһаниинь тодорхойлогдохо юм. Зүрхэ һудалайнь сохисо шалгагдаха байна.

Газарай атмосферые шэнжэлхэ талаар ехэ худэлмэри хэгдээ. «Интеркосмосой» программын үндэһөөр замбуулинай дайдые амгалан байдалда ашаглаха асуудалые космонавтнууд шэнжэлбэ. Болгаринин Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Польшын Арадай Республикын мэргэжэлтэдэй бэлдэһэн энэ туршалга угаа һонирхолтой юм.

Хара далайн зарим районуудые буулгажа ababa.

Телеметрическэ шэнжэлгэнүүдэй, космонавтнуудай мэдээсэлнүүдэй ёноор, замбуулинай комплекс һайнаар хүдэлнэ, космонавтнуудай бэенүүд һайн.

ИНДИИН ЭРДЭМ ҮХААНАЙ ҮДЭРНҮҮД

СССР-тэ үнгэргэгдэһэн Индиин эрдэм-техникын үдэрнүүд сентябриин 22-то Москвада дүүрэбэ. Арбан үдэрэй хугасаа соо Индиһээ ерэһэн айлшад —эрдэмтэд, инженернүүд, научна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд ороныгоо эрдэм нөөкын ба технологиин хүгжэлтэ түхай мэдээсэлнүүдые хэһэн, совет ханинартаяа уулзаһан, һанамжануудаа хэлсэһэн байгаа.

Энэ декадын программын үндэһөөр Индиин эрдэм нөөкын ба технологиин выставкэ СССР-эй ВДНХ-да худэлбэ. Арба мянга гаран хүн тэрэниие хараһан байгаа. Замбуулинай дайдые, наранай эльэ хүсые шэнжэлхэ, мүнөөнэй электронико зохёохо, МГД-генераторнуудые, лазерна техникэ бүтээхэ талаар хани барисаата ороной туйлаһаннуудые харуулһан стендүүд, экспонадууд тэдэнэй анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байха юм.

Энэдхэг айлшад Ломоносовой нэрэмжэтэ МГУ-да, Штернбергын нэрэмжэтэ Гүрэнэй астрономическа институдта, СССР-эй Науканнуудай академиин эрдэм ухаанай түбтэ, Ленинградай, Новосибирскын ба Ашхабадай эрдэм наукын эмхи зургаануудта хүрэбэ.

Хоёр ороной эрдэмтэдэй харилсаанай ашаг үрэ ехэтэй байһые СССР-тэ үнгэргэгдэһэн Индиин эрдэм-техникын декада үшөө дахин баталаа.

(ТАСС).

ҮГУУЛҺАНАА БУЛТЫЕНЬ СУГЛУУЛХАБДИ

РЕПОРТАЖ

Ерэхэ малай үбэлжэлгэдэ саг соогоо бэлдэхэ, илангаяа малай байра, дал, хорёонуудые, гэрнүүдые, тэжээл буйлуулдаг цехүүдые заһабарилха талаар Түнхэнэй район дотор август һара — габшагай жажалай һара гэжэ соносхогдоһон байна. Энэ харюусалгатай худэлмэриин хэрэгтэ ябуулгадаһаарнь һонирхон, бидэ районой зарим ажахынуудаар ябаа һэмди.

Саяанай болон Харбяангуудай совхозуудай һүүһаалиин фермэнүүд дээрэ зунай үедэ ехэхэн ажал хэгдээ. Саяанай совхоздо ниитын малай байрануудые заһабарилгада 30 хүн худэлнэ. Эндэхи Заргадаин фермын малшад үбэлжэлгэдөө муу бэшээр бэлдэжэ байна. Фермэ дээрэ тугалай байра шэнэлэгдэн һэльбэгдээ. Тэндэ КВ-300 түхэлэй тогоон тодхогдобо. Теэд тугалай байра соонь дулаасуулгын система, наг шэбхэ гаргаха түхеэрэлгэ тодхогдоодуй байһаар. Энэ худэлмэриие рэйоной «Сельхозтехника» нэгэдэлэй худэлмэрилэгшэд хаха ёнотой аад, ехэл удаарна. Тус фермын бухы байранууд сэбэрлэгдэнхэй, сагаадагданхай. Мүнөө тэндэхи хашаа хорёонууд заһабарилагдажа байна.

Район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хододос түрүү зэргэдэ ябадаг Улаан-Горхоной һүүһаалиин фермын малай байранууд хуушаржа, муудашанхай. Үнеэдэй байрэнь хүсэд бэлэн болгогдоодуй. Хэдэн үдэрэй урда тээ В. П. Дымбрыловай хүтэлбэрилдэг дарахашуулай бригада үнеэдэй байрын шалануудые заһабарилжа эхилээ. Тугалай байра соохинь сэбэрлэгдэнхэй, таһалганнуудынь сагаадагданхай, хоётонууд болон шалануудынь заһабарилагданхай. Тугалшад Н. Н. Пидаева, С. С. Манзаракшеева, С. Замураева гэгшэдэй харуулһалдаг тугалнууд үбэлэй рационой ёноор үшөө эдеэлүүлэгдэнэгүй, тэдээндэ һайн шанартай үбһэн, талха таряанай зүйл шакагдажа үгтэнэгүй, бэлшээридэ һайнаар адуулагданагүй. Эдэ шалтагаануудһаа болоһоо, тугалнууд туража эхилэнхэй. Эндэ бэзэр һула 20 тугал бии. Мүн Саяанай совхозой бэшэ фермэнүүдые шалгахадамнай, малай байранууд ые заһабарилха худэлмэри унжагайранхай гэжэ элирүүлэгдээ һэн.

Харбяангуудай совхозой малай байранууд бултэдаа шахуу заһабарилагдаха ёнотой. Эндэхи малай байранууд хуушаранхай. Мүнөө Харбяангуудай фермын тугалай байрэнь һэльбэн шэнэлэгдэнэ. Энэ ажалда барилгашад, хабсаргагшад, слесарьнүүд олоороо хабаадана. Тэдэнэртэ хэрэгтэй материалнууд үгтэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, барилгашад оролдосотойгоор худэлнэ. Малай фермэнүүдэй оньһон техникэ годхохо талаар отрядай начальник П. И. Сороковичовой хүтэлбэрилдэг районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хабсаргагшадай бригада хоёр һэрын туршада үнеэдые оньһон аргаар һаяа түхеэрэлгэ тодхоно, теэд тэндэнь зүйтэй юумэн хэгдээдүй байһаар. Тус совхозой Нугын фермын байрань хүндэ хүшэр байдагаа оронхой. Үнгэрһэн зунай туршада эндэ оройдоол 30-аад метр угатай тэжээлэй хоботнуудые хээд. Бэшэ юушье бүтээжэ шадаагүй. Ядахын саагта тугалай байра, хашаа сорёо соохи наг шэбхэеэшье сэбэрлээгүй, байрануудаашье саагаадагүй. Отделениие эрхилэгшэ С. Б. Черепанов, фермые даагша Г. С. Сотникова гэгшэд бүхэли зунай үедэ юу хэжэ байгааб?

Мүн Лениной нэрэмжэтэ колхозой малай фермэнүүд тугалай байрануудые, хашаа хорёонууд, тэжээл бэлэдхэдэг кухнинуудые заһагдаагүй байна. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветмэргэжэлтэдэй мүнөө болотор һанаа амархан һуужа байһаниинь гайхалтай. Энэ агууехэ Крыловой «Тэрмээлжэн ба шоргоолжон» гэжэ басниин гол геройнуудтань адлирхүү болоһохой. Малшад өөһэдынгөө хүсөөр үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ аргагүй гэжэ бултанда мэдээжэ ааб даа. Тус колхозой Зуун-Мориной һүнэй комплекс хадаа мүнөө үеын орёо оньһон түхеэрэлгэтэй шэнэ сагай инженерно-техническэ объект болоно бшуу. Энэ фермые саг болзор соонь заһабарилхань тон хүшэрхэн. Юуб гэхэдэ, бухы механизмуудые үбэлэй үедэ һаадгүйгөөр худэлгэхын тула олон янзын техническэ заһабарилганнуудые саг соонь үнгэргэхэ хэрэгтэй ха юм. Уһаар хангаха түхеэрэлгэ, һү һааха механизмуудые, тэжээлэй цех, дал соохи наг шэбхэ гаргаха агрегадуудые заһабарилха гээшэ харюусалгатай хүшэр хүндэ хэрэг мүн. Теэд эндэшье дутуу дунданууд дайралдаба. Эдэ бүгэдэ худэлмэриие дүүргэхэ талаар ажахы дотор тусхай бригада байгуулагдаһан байна. Эдэнэрэй мүртэй ажал хэзээ бүйлэгдэ ехэл халагламаар. Мүнөө Зуун-Мориной һүнэй комплексын механизм болон түхеэрэлгэнүүдэй олонхи хубиньь худэлгэгдэнэгүй. Энэ колхозой Намарзаанай, Доодо-Тоёогой, Хүлэрэй, Тоорын фермэнүүдтэ нёдондохи жэлэй наг шэбхэнь сэбэрлэгдээгүй байһаар. Эдэнэрэй һаял унтаһанаа һэрижэ байһадань, ехээр сошообо гээшэгүбди.

«Восточные Саяны» колхозой Таһархайн һүнэй комплексын, Хуурай-Һубагай фермын байра байдалынь, баһал Лениной нэрэмжэтэ колхозойхиһоо холо сшоогүй. Эндэхи фермэнүүд үбэлжэлгэдөө бэлэдхэгүй гэжэ шалгалта элирүүлбэ.

Эдэ дээрэ дурсагдаһан ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд бии байгаа дутуу дунданууда дары түргэн усадхаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараала эзэргэтэй. Тиигэжэ бухы байра байдалаа, гэрнүүдээ, дал хорёогоо дулаалха, сагаадаха, тэжээл буйлуулдаг кухнинуудаа заһабарилжа дүүргээд, үбэлэй гуримаар худэлгэхэ, мүн бэшэшье худэлмэриие эршэтэйгээр ябуулжа, октябриин 1 болотор гүйсэд дүүргэхэ зорилго түнхэнэйхидэй урда табигдаха ёнотой. Үгы һаа, үбэл тэдэнэрһээ шангаар асууха ха юм.

В. ЗАРБАЕВ,
Түнхэнэй райгүйсэдкомой худөө ажахын управленийн ахамад зоотехник.

А. АНГАХАЕВ,
худөө ажахын управленийн ахамад ветеринарна врач.

И. ФЕДОРОВ,
«Саяан» газетын корр.

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

Социалис хуули бэхижүүлхэ

Республикын прокуратурын худэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй, эрдэм-техникын дэбжэлтын асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-да болоһон зүблөөнэй, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, прокуратурын органуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэн байгаа.

Буряадай АССР-эй прокурор Б. Ц. Цыденжапов зүблөөн дээрэ элидхэл хэхэдээ, хуули ёһонуудые тодо нариинаар бэелүүлгын хойноһоо прокуратурын органуудай тогтооһон хиналтын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хуули ёһо хазагайруулгые, илангаяа ажабайдалай совет түхэл шэнжэдэ зүрюу харша үзэгдэлнүүдые, тусхайлбал, эзэн буса ябадалые, социалис зөөри үбэршэлгые, худал хуурмагаар нэмэжэ бэшэлгые, муу шанартай продукци гаргалгые саг соогоо элирүүлжэ, усадхан зайсуулха шухала гэжэ тэмдэглээ. Ажалша коллективүүдтэ ажалай журам эбдэгшэдтэ, ажалһаа һамшагшадта, архиншадта, үнэн сэхээр худэлдэггүй хүнүүдтэ эбсэшэгүй байлгын оршон байдал байгуулхын тула прокурорнуудэ эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ гүйсэд хэрэглэхэ ёнотой.

Ниитын гуримые эрид шууд бэхижүүлгын, хуули ёһо сахин хамгаалдаг органуудай худэлмэридэ тохёолдоһон дутуу дунданууде усадхалгын асуудалнуудта зүблөөндэ хабаадагшад гол анхаралаа хандуулба.

Зүблөөндэ хабаадаһан районуудай прокурорнууд, мүрдэгшэд нютагуудай худэлмэриин гуримые, онол арганнуудые һайжаруулхын тулада тодорхой хэмжээнүүдые абажа байһан тухайдаа элидхээ, ажал ябуулгынгаа дүй дүршэлые хаһан абалсаа.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов, КПСС-эй обкомой захиргаанай зургааануудай таһаглаа И. М. Пытин, республикын Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Е. М. Мацуков, республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр С. Ф. Иванов, юстициин министр А. Ф. Покацкий, республикын Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ А. А. Сидорин болон бусад хүтэлбэрилхы худэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадаһан байна.

М. ГЕРШЕВИЧ,
Буряадай АССР-эй прокуратурын юрэихы хиналтын таһагай начальник, юстициин советник.

ТӨРТЭ МАЛЫНЬ ҮНЭТЭЙХЭН ЛЭ

...ын механизаторнуудые, жатканнуудые, саг соонь заһабарилжа, бэлэн болгообди. Полевой станнуудаа, ороһонойнгоо тоогуудые бэлдээбди. Тэндэ худэлхэ техникэ, машина түхеэрэлгэнүүдые заһабарилаабди. Диилэнхи механизаторуудай мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлһэн байха юм. Залуу хүбүүдые таряашадай мэргэжэлдэ һургажа, штурвальщигуудаар табибабди. Ажахын экономистнууд, бухгалтериин худэлмэрилэгшэд таряа хуряалгада хабаадуулагдаха хүнүүдэй ажалайнь түлбэриие зөөжо үгөө. Һайнаар худэлгэшэдые урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Жэшээлхэдэ, баал болгон сабшалгада, һүүлдэнь хадалгада һайнаар ажаллажа, нэгэшье ороһо гэгээ хоролтодо орууланГүйгөөр хуряаһан механизаторнуудта гол түлөөһэн дээрэнь 40 процент хүрэтэр нэмэлтэ түлбэри түлэгдэхэ эзэргэтэй. Мүн лэ таряашадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Тракторно-таряан ажалай хоёр бригадануудта энэ харюусалгатай хэһэн эхилхын урда тээ ниитын суглаанууд экспертнэ комиссиин гэшүүд жэрытэр уягдаһан бухануудые шалгажа эхилбэ. Эгээл энэ үедэ ажахынуудай түлөөлэгшэд үүлтэртэ мал үсхэбэрилжэ эхилһэнэй. Энэ талаар ямар амжалта туйлаһанаа, малай үүлтэр һайжаруулха худэлмэриингөө эмхидхэл түхай эзлжэ эзлжэгээр хөөржэ, суглараагшадай һонирхол үүсхэнэ.

Эхиһээ харахада, Ивалгын ОПХ-гай, Тарбагатайн районой «Маяк» колхозой, Ивалгын районой «Пригородный» совхозой, Кабанскын шубуунай фабрикын. Байгалай ОПХ-гай. Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой, Мухар-Шэбэрэй районой Лениной нэрэмжэтэ колхозой бухануудые хүнүүд анхаралтайгаар тойрожо харанад.

Малэй үүлтэр һайжаруулха худэлмэриез холын хараатайгаар ябуулһан ажахы хэзээдэшье урагшатай байдаг. Жэшээлбэл, нёдондо республикымнай ажехынуудай һаалишадай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1728 килограмм һу һаһан байбал. Кабанскын районой һаалишад үнеэн бүриһөө 2330 килограмм, тиихэдэ Хойто-Байгалай райондо 2124 килограмм һүн һаагдаһан юм.

Энэ үнгэргэгдэжэ байгаа выставкэ-аукциондо хабаадалсаһан Кабанскын шубуунай фабрикын һаалишад мүнөөшье амжалтатай. Тус предприятиин сүута һаалишан Е. П. Переаозникова үнгэрһэн 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2811 килограмм һу һаагаа. Тиихэдэ түрүү һаалишад А. П. Имеева Т. И. Селиванова гэгшэд энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 2491 — 2591 килограмм һу абаһан байна. Байгша оной зунай болшээриинь үедэ үхэршэн П. Е. Волков һүрэг үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые хоног бүхэндэ 816 грамаар, тугалшан В. П. Клеменищева тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэн 903 граммаар нэмээгээ. Иигээд байхадаа, симментал үүлтэрэй мал олоор үсхэбэрилжэ, үүлтэрыень һайжаруулха худэлмэреэ бухы заабариин ёноор эмхидхэжэ ябуулгаг ажахы горитойхон амжалта туйлажа. Һу, мяха хэзээдэшье ехээр үйлэдбэрилнэ ха юм.

Заншалта 21-дэхи выставкэ-аукционой экспертнэ комиссиин шалгалта хэжэ, малай шэмэ шанарые тодорхойлһоной һүүлээр дүнгүүдынь суглараагшадта мэдээсэгдээ. Эндэ Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой «Сибиряк» гэжэ буруу бухэ үүлтэрэйнгээ. элдэб шанарайнгаа талаар хамагһаа булюу һайн байжа. Байгша оной выставкын чемпион болоод, ехэ алтан медальда хүртэбэ. Иилгын районой худөө ажахын техникэмэй һуралсалай ажахыда түлжүүлэгдэнэн «Герб» гэжэ бухада ехэ мүнгэн медаль зүүлгэгдэбэ. Алтан медальнуудта Ивалгын районой «Пригородный» совхозой, Ивалгын ОПХ-гай асарһан бухануудта зүүлгэгдэнэн байна. Бухыдөө мүнгэн медаль 7 бухада. бронзо медаль 9 бухада зүүлгэгдээ.

Экспертнэ комиссиин мэдүүлһэнэй ёноор. Ивалгын ОПХ-да. Кабанскын шубуунай фабрикада болон Тарбагатайн районой «Маяк» колхоздо малай үүлтэр һайжаруулха талаар ехэ худэлмэри хэгдэдэг байһаниинь тэмдэглэгдээ. Энэ Ивалгын ОПХ түрүү һуурида гаража, Кабанскын шубуунай фабрика болон Тарбагатайн районой «Маяк» колхоз удаадахи нуурнуудые эзэлбэ.

Байгша оной выставкэдэ усадхамаар дутагдалнуудай бии байһаниинь тэмдэглэгдээ. Тодорхойлбол. Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй районой «Победа» колхоз урдандаа иимэ выставкэ-аукциондо эдэбхигэйгээр хабаадалсадаг байһан аад. мүнөө һайнаар бэлдээгүй байшоо. Хойшодоо симментал үүлтэрэй мал олоор үсхэбэрилдэг, үүлтэртэ малай тусхай фермэтэй ажахынууд иимэ дутагдалаа дары усадхажа, заабол хабаадалсахаар бэлдэхэ зэргэтэй.

Бухануудта выставкын алтан, мүнгэн, бронзо медальнуудай зүүлгэгдэнэнэй һүүлээр аукциондо асарагдаһан бухачуудые худалдалга эхилээ.

Түрүүлэн Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой симментал үүлтэрэй буханууд худалдаанда табигдаба. Эндэ 8335-дахи номерой, 1971 түхэригэй сэнтэй шара малаан бухэ худалдажа абаха дуратайшуул олон байгаа. Хорёод ажахынуудай түлөөлэгшэнэрэй сэн хаялсахада бүришье һонин бэлэй. Һүүлэй һүүлдэ энэ бухыень Хориин районой Анагай совхоз гол сэнгыень 200 процент нэмэжэ түлэхөөр худалдажа абаа. Кировэй нэрэмжэтэ совхозой асаржа худалдаһан бухануудай гурбаниинь 200 гаран процент, дүрбэниинь 150 процентһээ дээшэ. мүн үлдэгшэ гурбан бухань 100 процент нэмэлтэ түлбэритэйгөөр наймаалагдаа. Эдэнэй удаа Кабанскын районой Байгалай ОПХ-гай 10 бухэ аукционой сэнгээр худалдагдаа...

Бухануудаа, энэ хашарагуудаа һайнаар шэлэжэ, бэлдээжэ асарһан ажахынууд малаа аукционой экспертнэ комиссиин годхоһон сэнгнээ үнэтэйгөөр худалдажа горитойхоноор олзотоһон байха юм.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ҮБЭЛ ШАНГААР АСУУХА

Ерэхэ малай үбэлжэлгэдэ саг соогоо бэлдэхэ, илангаяа малай байра, дал, хорёонуудые, гэрнүүдые, тэжээл буйлуулдаг цехүүдые заһабарилха талаар Түнхэнэй район дотор август һара — габшагай жажалай һара гэжэ соносхогдоһон байна. Энэ харюусалгатай худэлмэриин хэрэгтэ ябуулгадаһаарнь һонирхон, бидэ районой зарим ажахынуудаар ябаа һэмди.

Саяанай болон Харбяангуудай совхозуудай һүүһаалиин фермэнүүд дээрэ зунай үедэ ехэхэн ажал хэгдээ. Саяанай совхоздо ниитын малай байранууде заһабарилгада 30 хүн худэлнэ. Эндэхи Заргадаин фермын малшад үбэлжэлгэдөө муу бэшээр бэлдэжэ байна. Фермэ дээрэ тугалай байра шэнэлэгдэн һэльбэгдээ. Тэндэ КВ-300 түхэлэй тогоон тодхогдобо. Теэд тугалай байра соонь дулаасуулгын система, наг шэбхэ гаргаха түхеэрэлгэ тодхогдоодуй байһаар. Энэ худэлмэриие рэйоной «Сельхозтехника» нэгэдэлэй худэлмэрилэгшэд хаха ёнотой аад, ехэл удаарна. Тус фермын бухы байранууд сэбэрлэгдэнхэй, сагаадагданхай. Мүнөө тэндэхи хашаа хорёонууд заһабарилагдажа байна.

Район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хододос түрүү зэргэдэ ябадаг Улаан-Горхоной һүүһаалиин фермын малай байранууд хуушаржа, муудашанхай. Үнеэдэй байрэнь хүсэд бэлэн болгогдоодуй. Хэдэн үдэрэй урда тээ В. П. Дымбрыловай хүтэлбэрилдэг дарахашуулай бригада үнеэдэй байрын шалануудые заһабарилжа эхилээ. Тугалай байра соохинь сэбэрлэгдэнхэй, таһалганнуудынь сагаадагданхай, хоётонууд болон шалануудынь заһабарилагданхай. Тугалшад Н. Н. Пидаева, С. С. Манзаракшеева, С. Замураева гэгшэдэй харуулһалдаг тугалнууд үбэлэй рационой ёноор үшөө эдеэлүүлэгдэнэгүй, тэдээндэ һайн шанартай үбһэн, талха таряанай зүйл шакагдажа үгтэнэгүй, бэлшээридэ һайнаар адуулагданагүй. Эдэ шалтагаануудһаа болоһоо, тугалнууд туража эхилэнхэй. Эндэ бэзэр һула 20 тугал бии. Мүн Саяанай совхозой бэшэ фермэнүүдые шалгахадамнай, малай байранууде заһабарилха худэлмэри унжагайранхай гэжэ элирүүлэгдээ һэн.

Харбяангуудай совхозой малай байранууд бултэдаа шахуу заһабарилагдаха ёнотой. Эндэхи малай байранууд хуушаранхай. Мүнөө Харбяангуудай фермын тугалай байрэнь һэльбэн шэнэлэгдэнэ. Энэ ажалда барилгашад, хабсаргагшад, слесарьнүүд олоороо хабаадана. Тэдэнэртэ хэрэгтэй материалнууд үгтэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, барилгашад оролдосотойгоор худэлнэ. Малай фермэнүүдэй оньһон техникэ годхохо талаар отрядай начальник П. И. Сороковичовой хүтэлбэрилдэг районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хабсаргагшадай бригада хоёр һэрын туршада үнеэдые оньһон аргаар һаяа түхеэрэлгэ тодхоно, теэд тэндэнь зүйтэй юумэн хэгдээдүй байһаар. Тус совхозой Нугын фермын байрань хүндэ хүшэр байдагаа оронхой. Үнгэрһэн зунай туршада эндэ оройдоол 30-аад метр угатай тэжээлэй хоботнуудые хээд. Бэшэ юушье бүтээжэ шадаагүй. Ядахын саагта тугалай байра, хашаа сорёо соохи наг шэбхэеэшье сэбэрлээгүй, байрануудаашье саагаадагүй. Отделениие эрхилэгшэ С. Б. Черепанов, фермые даагша Г. С. Сотникова гэгшэд бүхэли зунай үедэ юу хэжэ байгааб?

Мүн Лениной нэрэмжэтэ колхозой малай фермэнүүд тугалай байрануудые, хашаа хорёонууд, тэжээл бэлэдхэдэг кухнинуудые заһагдаагүй байна. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветмэргэжэлтэдэй . мүнөө болотор һанаа амархан һуужа байһаниинь гайхалтай. Энэ агууехэ Крыловой «Тэрмээлжэн ба шоргоолжон» гэжэ басниин гол геройнуудтань адлирхүү болоһохой. Малшад өөһэдынгөө хүсөөр үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ аргагүй гэжэ бултанда мэдээжэ ааб даа. Тус колхозой Зуун-Мориной һүнэй комплекс хадаа мүнөө үеын орёо оньһон түхеэрэлгэтэй шэнэ сагай инженерно-техническэ объект болоно бшуу. Энэ фермые саг болзор соонь заһабарилхань тон хүшэрхэн. Юуб гэхэдэ, бухы механизмуудые үбэлэй үедэ һаадгүйгөөр худэлгэхын тула олон янзын техническэ заһабарилганнуудые саг соонь үнгэргэхэ хэрэгтэй ха юм. Уһаар хангаха түхеэрэлгэ, һу һааха механизмуудые, тэжээлэй цех, дал соохи наг шэбхэ гаргаха агрегадуудые заһабарилха гээшэ харюусалгатай хүшэр хүндэ хэрэг мүн. Теэд эндэшье дутуу дунданууд дайралдаба. Эдэ бүгэдэ худэлмэриие дүүргэхэ талаар ажахы дотор тусхай бригада байгуулагдаһан байна. Эдэнэрэй мүртэй ажал хэзээ бүйлэгдэ ехэл халагламаар. Мүнөө Зуун-Мориной һүнэй комплексын механизм болон түхеэрэлгэнүүдэй олонхи хубиньь худэлгэгдэнэгүй. Энэ колхозой Намарзаанай, Доодо-Тоёогой, Хүлэрэй, Тоорын фермэнүүдтэ нёдондохи жэлэй наг шэбхэнь сэбэрлэгдээгүй байһаар. Эдэнэрэй һаял унтаһанаа һэрижэ байһадань, ехээр сошообо гээшэгүбди.

«Восточные Саяны» колхозой Таһархайн һүнэй комплексын, Хуурай-Һубагай фермын байра байдалынь, баһал Лениной нэрэмжэтэ колхозойхиһоо холо сшоогүй. Эндэхи фермэнүүд үбэлжэлгэдөө бэлэдхэгүй гэжэ шалгалта элирүүлбэ.

Эдэ дээрэ дурсагдаһан ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд бии байгаа дутуу дунданууда дары түргэн усадхаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараала эзэргэтэй. Тиигэжэ бухы байра байдалаа, гэрнүүдээ, дал хорёогоо дулаалха, сагаадаха, тэжээл буйлуулдаг кухнинуудаа заһабарилжа дүүргээд, үбэлэй гуримаар худэлгэхэ, мүн бэшэшье худэлмэриие эршэтэйгээр ябуулжа, октябриин 1 болотор гүйсэд дүүргэхэ зорилго түнхэнэйхидэй урда табигдаха ёнотой. Үгы һаа, үбэл тэдэнэрһээ шангаар асууха ха юм.

В. ЗАРБАЕВ,
Түнхэнэй райгүйсэдкомой худөө ажахын управленийн ахамад зоотехник.

А. АНГАХАЕВ,
худөө ажахын управленийн ахамад ветеринарна врач.

И. ФЕДОРОВ,
«Саяан» газетын корр.

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ДУРАДХАЛ АНХАРАЛГҮЙ ОРХИХОГҮЙ

КПСС-эй Северобайкальска горкомой эзлжэтэ пленум боложо, коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануд болон дурадхалнуудай хэр эзргэр бэелүүлэгдэдэг байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгбэ. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын парткомой секретарь Р. П. Мухаров, «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин парткомой секретариин орлогшо Г. Ф. Словеснов гэгшэд энэ асуудалаар элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Тоосооте-һунгалтын кампаниин үедэ коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалганууд, дурадхалнууд хадаа партийна худэлмэриие һайжаруулгын үрэ ехэтэй онол арганууудай нэгэн болоно гээд нүхэр Мухаров тэмдэглэбэ. Энэ асуудалда трестын парткомехэ анхарал хандуулдаг. Нэн түрүүн эндэ коммунистнуудай оруулһан шүүмжэлхы ажаглалтануудые, дурадхалнуудые бүридүүлжэ, шэнжэлжэ үзеед, тэдэнэй бэелүүлгые хинан шалгаха хэрэг һайжаруулаа. Партийна эхин организацинуудай энэ асуудалаар парткомой заседани дээрэ тооседог болоһон хэрэг заншаа.

1983 оной партийна конференци болон үнгэрһэн жэлэй тоосооте һунгалтын суглааануд дээрэ коммунистнуудай хэлэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудай үндэһөөр зохёогдоһон хэмжээ ябуулганууд парткомой заседани дээрэ баталагдажа, тэрэниие бэелүүлхэ хэрэг хараалагдаһан байха юм. Коммунистнуудай шухала дурадхалнууд парткомой холын хараата түсэбүүд соо оруулагдаһан байна.

Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн конференци дээрэ барилга-хабсаралгын 607-дохи, 572-дохи поезднуудта, автобазада ажалай журамай һула байһан ушар шүүмжэлэгдээ һэн. Коммунистнуудай энэ шүүмжэлэлэй үндэһөөр парткомой заседани үнгэрэгдэжэ, поездын хүтэлбэрилэгшэд тоосоо һэн. Барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын коллектив һая болотор гээгдэгшэдэй тоодо ябадаг аад, мүнөө энэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр ажалаа эрид һэргээжэ, түсэбтэ даабаринүүдаа дүүргэдэг болоо. Тиихэдэ эндэхи партбюрогой секретарь В. Д. Ведерников партийна суглаан бүхэндэ урда абтаһан шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһан тухай элидхэдэг болонхой.

Тэрөшэлэн худэлмэришэдтэ ажалай эрхэ байдал байгуулха талаар хэгдэһэн ажаглалтануд хүсэндөө хүргэгдэнэ. Жэшээнь, энергоучастогай худэлмэришэдэй гуйлта дүүргэгдэжэ, тэдэниие ажалдань абаашака, асарха автобус үгтэһэн, мүн ажалдань хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгэ тодхогдоһон байна. Тиихэдэ Таксимо тосхоной соёлой байшанда дорпрофсожой туһаламжаар хүгжэмэй эндэб хэрэгсэлнүүд абтажа, хүгжэмдэ дуратайшуул сүлөө сагаа аша үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ аргатай болоо. Шулуунай карьерэй худэлмэришэдэй һуудал байдал һайжаруулагдаа.

Суглаанууд дээрэ арадай хиналтын постнууд болон бүлэгүүдэй муугаар ажалладаг байһан ушар онсолон тэмдэглэгдэнэ юм. Энэниие харааада абажа, трестдэ арадай хиналтын түбэй бүлэг байгуулагдаа һэн. Энээндэ 18 эмхиин түлөөлэгшэд оруулагдаа юм. Иигэжэ арадай хинагшад худэлмэриеэ нилээд эдэбхижүүлһэн байна. Мүн коммунистнуудай зааһанай ёһоор ажахые эрхилэлгэдэ бии байһан дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд абтаад, бэелүүлэгдэжэ байнхай. Бүхы подразделениүдэй хүсэ шадал үргэдхэхэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ. «Магирус» автомашинануудые заһабарилха мастерской нэгдээ, участок болон цехүүд үргэдхэгдөө.

Юрэдөөл, коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануд болон дурадхалнуудые бэелүүлхэ гээшэ партийна ерганизациин дүүргэхэ шухала уялга болоно. Коммунистнуудай хэлэһэн үгэ, дурадхалнууд үйлэдбэриин эгээн шухала асуудалнуудта хандуулагдаһан, бии байһан дутуу дунданууды усадхаха эрилтэнүүдые табиһан байдаг. Ушар иимэһээ тэдэнэй шүүмжэлэл, дурадхал бэелүүлгэһээ ехэ юумэн дуплыдаха байна гээд нүхэр Мухаров тэмдэглэбэ.

Пленум дээрэ хоёрдохи элидхэл хэһэн «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин парткомой секретариин орлогшо Г. Ф. Словеснов энэл асуудалай ямараар шиидхэгдэдэг тушаа баһал тогтоһон байна. Коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые, тэдэнэй дурадхал бэелүүлхэ хэрэг парткомой саг үргэлжэн анхарал доро байдаг. Байгша оной февраль һарада тэдэнэй хэр эзргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудал парткомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Дүшөөд шүүмжэлхы ажаглалта болон дурадхал бүхы талаһаа шэнжэлэгдэжэ, бэелүүлэгдэжэ эхилһэн байгаа. Мүнөө 31-ниинь бэелүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, тоосооте һунгалтын конференци дээрэ барилгын материалнуудые гаргадаг техникын ашаг үрэгүйөөр худэлгэгдэдэг, муугаар заһабарилагдадаг тушаа хэлэгдэнэн байгаа. Оньһожоруулгын управлени эдэниие усадхаха талаар ехэ худэлмэри ябуулаа. Барилгын материалнуудые саг бэлзор соонь эзэдтэнь хүргэхэ, оньһоон техникэ заһабарилха гэхэ мэтые партийна организаци арганууд дороо абаа һэн. Эдэ бүгэдын аша үрэ даосы хэрагдажа, иимэ дутагдалнууд дайралдахаяа болео.

Коммунистнуудай һанамжа, дурадхалнуудаи бэелүүлгые хинан шалгаха гээшэ ажахын, эмхидхэлэй, нийгэ-политическэ худэлмэриие һайжаруулха шухала арга нүхэсэл болоно гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Энэ асуудалда саг үргэлжэ анхардаг дээрэнээ автомашинануудые элдэб запасной частяар хангаха, заһабарилгын худэлмэри түргэн хэхэ хэрэг нэгэдэхи автобазада нилээд һайжараа.

Гэхэтэй хамта, урда абтаһан шиидхэбэринүүдэи дүүргэлтые хинэн шалгаха талаар дутагдалнууд олон. Зарим партийна организацинууд энэ асуудалда хайша хэрэгээр хандана. Тоннельнэ 21-дэхи, 22-дохи отрядуудта энэ асуудал шиидхэхэһээ байха партийна суглаанайнгаа протоколшье саг соонь бүридхэжэ тушаадагүй байна юм. Эндэһээ хаража үзэхэдэ, ямар шиидхэбэриин абтаһыешье, хэнэй тэрэниие дүүргэхыешье мэдэхэн аргагүй.

Партийна зэргээ олошоруулха талаар коммунистнуудай хэлэһые хараада абажа, партком болон партийна эхин организацинууд ехэ худэлмэри ябуулаа. Энэ жэлэй үнгэрэн зургаан һара соо КПСС-эй үнүүндэ кандидаадаар 47 хүн аотаа. Тэдэнэй 33-ниинь комсомолшууд байһан. Тоннельнэ 19-дэхи, 21-дэхи отрядуудай партийна, организацинууд залуу, ажал дээрээ бэеэ хөрөөлһан хүмүүдые партиндаа абаха талаар ашаа үрэ ехэтэй худэлмэри ябуулдаг. Харин тоннельнэ 18-дахи отрядта, бэшэшье эмхи зургаануудта энэ үе соо нэгэшье хүн партиндаа абтаагүй байха юм.

Удаань нүхэр Словеснов үзэл сурталаи, нийгэ-политическэ, хүмүүжүүлгын худэлмэриин асуудалнууд дээрэ тэгтожо, туилаһан амжалтануд, бии байгаа дутуу дунданууд тухайгаа хэлэһэн байха юм.

Элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэһэн горгуисэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Калашников ажалшадай оруулһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудай хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай хөөрөө. Городой үйлсэнүүдэ хэранхы, «Жигули» автомобиль заһабарилхын арганүй байһан тухай хэлэгдэнэн байгаа. Харин мүнөө 150 мянган түхэригэй худэлмэри хэгдэжэ, һуниндөө городой үйлсэ гэрэлтүүлэгдэдэг болонхой.

«Жигули» машина заһабарилха эрхүүгэй станциин филиал нэгдээ. Гэбэшье, арадай хэрэглэмжын эд бараануудые элбэгжүүлхэ асуудалнуудаар оороһон дурадхалнууд, һанамжануд үшөөл шиидхэгдэгүй байна гээд тэрэ тэмдэглээ.

РАПО-гой советэй түрүүлэгшэ В. И. Бачеев үгэ хэлэхэдээ, худөө ажахыда гэр бэйра болон бусадшье барилганнуудые хэхэ асуудалда суглаарагшадай анхарал хандуулһан байна. Совхозууд мүнөө үедэ өөһэдын барилгын бааза муутай. Тиимэһээ тэдээндэ шефүүд туһалха зэргэтэй гээд тэрэ мэдүүлээ. Мүн худөө ажахыда партийн гэшүүд ион үсөөн байна. Энээниие партийн горком хараада абаха ёһотой. Малшад, механизаторнууд олоор дуталдана.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа үгэ хэлэһэн «ЛитваБАМстрой» гэжэ барилга-хабсаралгын поездын начальник С. И. Бельзюкявичус, Хойто-Байгалай түмэр замай отделениин инженер В. Э. Предвична, хүүргэ барилгын 52-дохи отрядаи жолоошон В. Д. Крапивин, бусад коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалта болон дурадхалнуудые бэелүүлхэ хэрэгые улам һайжаруулха, энэ талаар бии байһан дутагдалнуудые усадхаха эрилтэнүүдые табиһан байна.

Пленум хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталан абаба.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

АЛИШЬЕ ТАЛААРАА АШАГТАЙ

Хурьгадые эхэнүүдһээнь һалгаажа, амяарань шэнэ, отаранууд болгохо үедөө, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тухашаруу байдалда ородог ааб даа. Тэдэниие хаана, ямар бэлшээридэ адуулхаб, хэд хонишодто даалгахаб, хайшан гээ һеа хурьгадые гарза хоролтогүйгээр ондо оруулхаб гэһэн асуудалнууд тэдэнэй һанаа сэдьхэлые яһала зобоодог гээшэ.

Хэнэйшье мэдэһээр хурьгадые гансахан бэлшээридэ ябуулжа, нэгэ зунай туршада тэдэниие томо, тарган болгожорхихонь тон хүшэр. Юуб гэхэдэ, тэдэ нарайшаг амитад түрүүшынгээ жэлдэ ёһоор бэлшэжэ үшөөл шадахагүй, ехэ хялуунда ядэрха, хурэ борсодо шэрбэгдэхэ, зүдэрхэ байна ха юм. Эгээл тиимэһээ олонхи хурьгад бүри намар хожом болоһон хойно үшөөл жэжэхэнүүд, борбогорхонууд зандаа, мяханда туршаахын яашье арганүй байдаг бшуу. Тэдэ «хурдаа» гэжэ нэрлэгдэдэг, муу хонидые үбэлжүүлхэ, ондо оруулха гээшэнь одоол бэрхэтэй хэрэг гэжэ хонишод һайн мэдэхэ.

Иимэ байдал урдань «Заветы Ильича» совхоздошье баһал үзэгдэдэг һэн. Харин хөөр жэлэй саана эндэхид тусхай байра түхеэржэ, тэндээ бухы эрэ хурьгедаа суглуулжа бүхэли зунаа хаагаад шахадаг болоо. Хэрбээ нёдондо энэ байредаа 700 гаран хурьгадые шахаад, тус бүриинь 22—24 килограмм шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта туршаһан һаа, байгша ондо эндэһээ тус тустаа 29—30 килограмм шэгнүүртэй 1200 хурьгадые мяханда худалдахань.

Һаяшаг бидэ эндэ хурьгадые шахан таргалуулжа байһан хонишодой ажалтай танилсаа, тэдэнтэй хөөрэлдөөбди. Кокорино тосхонһоо холо бэшэ, булагта бэлшэрэй зүүн бэедэ түхеэрэгдэнэн байра харагдана. Уужам хорёонууд соо жиирэй хонидһоо заахашье дутуугүй томо болошоһон, монсогор тарганууд хурьгад ута хобтодо хэгдэнэн талха таряа, үбһэ эдижэ байнад. Хорёонуудайнь ара талада ута һарабша сарай бариганхай.

Эдэниие харууһалдаг ахалагша хонишон Даба-Цырен Нимацыренович Жамбаловтай уулзабабди. Тэрэ 27 жэлдэ совхоздо хонишоноор худэлжэ байһан, ажахын дуршэл шадабари ехэтэй малшадай нэгэн юм. Урда жэлнүүдтэ эхэ хонидые харуулһалдаа, тэдэнэйнгээ зуун толгой бүхэнһөө 95—100 хурьга нэгэнтэ бэшэ абаһан бэрхэ хонишон. Хоёр жэлэй саана совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэрэндэ энэ харюусалгатай шэнэ хэрэгые даалгаха гэжэ шиидэһэн юм.

Мүнөө Даба-Цырен Нимацыренович Евдокия Бадмацыреновна нүхэртээ эндэ худэлнэ. Һурагшадай зунай амаралтын үедэ наймадахи классай һурагша Баир Бадмаев тэдэндэ туһалалсаа.

— Үнгэрэгшэ хабар майн 20-доор эдэ хурьгадые тушаажа абаа зомди. Түрүүн абахадаа, шэгнэхэдэмнай, хурьган бүхэн дунда зэргээр 16—17 килограмм татаһан юм. Эгээл һара болоод, июниин 25-да шэгнэхэдэ, хурьган бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 93 граммаар нэмээһэн байгаа. Тэрээнһээ хойшо эдэмнай үшөө хоёр дахин шэгнэгдээ. Июль, августда хурьган бүхэнэй шэгнүүр сүүдхын дунда зэргээр 130 граммаар нэмээгдээ гэжэ тодороо. Иигээд сентябриин 25 багта һүүлшынхеэ шэгнэжэ, мяханай комбинадта бултыень тушаахамнай даа,— гэжэ нүхэр Жамбалов хөөрэнэ.

— Хурьган бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын хэды шэнээнэар нэмээхэ, хэды килограмм шэгнүүртэй болгохо түсэбтэйбта?— гэжэ асуухада, Даба-Цырен Нимацыренович иигэжэ хэлэнэ:

— Бидэ ажахытаяа хамтын подрядай ёһоор хэлсээ баталанхайбди. Хурьган бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 100 граммһаа бага бэшээр нэмээжэ, тус бүриинь 25—27 килограммда хүргэжэ, мяханда туршааха ёһотой зомди.

— Іиихэдээ подрядайнгаа даабариие холо үлүүлээ ха юмта даа,— гэхэдэмни, хонишод урматайгаар миһэрэлдэн:

— Эдэш харууһа ехэтэйл шолмонууд даа. Саг соонь эдеэлүүлхэ, уһалха, ходо хаража байха хэрэгтэй. Мяханда туршаагдаха 1200 хурьгадһаа гадна үшөө 300 гаран жэжэхэн, хабарай хожомой хурьгадые асаржа үгөө һэн. Тэдэниие буришье нариноор эдеэлүүлхэ, харууһалха шухала болоно, — гэжэ тэдэ хэлэнэ.

— Мүнөө эдэ томо хурьгадтнай мяханда туршаагдахадаа хэды килограмм татаха гэжэ һананат?

— Тээсгэн августын 25-да шэгнэхэдэ, хурьгадай олонхинь тус бүридөө 27 килограммда хүрэһэн байгаа һэн. Мяханай комбинадта туршаагдатараа тус бүридөө дунда зэргээр 29—30 килограмм заатагүй болохо зэргэтэй. Эдэнэй эгээл томонуудынь 35—40 килограммташье хүрэнэ ааб даа, — гэжэ ахаглаша хонишоной нүхэр Евдокия Бадмацыренова харюусана.

Шахамал хурьгад ямар гуримаар эдеэлүүлэгдэдэг юм гээд һонирхобобди. Хабарһаа хойшо хурьган бүхэндэ үдэрэй 600 грамм шэмэтэй һайхан үбһэн, 400 грамм талха таряанай зүйл, витаминтай 300 грамм ногооной гурил, үшөө нормын ёһоор пудрет гэхэ гү, али тахяагай аргал буйлуулжа, шанаржуулжа хэһэн тэжээл эдюулэгдэнэ. Жэшээнь, үглөөгүүр хонишод 7 часта ерэжэ, хурьгадайнгаа нэгэ хобто соонь үбһэ, нүгөөдэдэнь талха таряанай зүйл хэжэ үгэдэг. Үдэрэй 3 час багта дахин витаминтай ногооной гурил, пудрет хобтодонь хэдэг юм. Үдэшэлэн 8 часта үбһэ, талха таряанай зүйл эдюулнэ. Хурьгадай дуратайдаа ундалжа байхаар тунгалаг уһан горхонһоо сэхэ үрдан ерэжэ, эндэнь табигдаһан түмэр хобоонууд соогуур теһалгаряагүй урдажа байдаг. Тиимэһээ уһаниинь ходо сэбэр байна бшуу.

— Хурьгадай эдеэлхэдээ түрисэлдэхэ, хешалдахагүйнь тула томо, жэжээрнь илгажа, 5 ондоо хорёодо байлгадагбди. Түрүүн эдэмнай томо, жэжэ гэжэ яһала илгахаар байһан юм. Мүнөө хуу адлинууд болошонхой агша, — гэжэ Д-Ц. Жамбалов хөөрэнэ.

— Эдээндээ ногоон тэжээл эдюулэгдэ, хээрэн бэлшээридэ адуулаад үзөөгүй гүт? — гэжэ асуубаб.

— Яһала туршаад үзөө һэмди. Юуб гэхэдэ, ногоон тэжээл эдюулхэ, хээрэ бэлшээхэдэ, тэжээлэйнь гаргаша бага зэргэ хямда боложо үгэхэ аа гү гээд һанагдаа һэч. Теэд гэрээннһээмнай биратай үрэ гаража үгөөгүй. Багаһаа хойшо ходо хуурай тэжээл эдижэ байхадаа, тэрээндээ хото, гүзээниинь һураад, нойтон ногоо эдихэлээрээ, хурьга шэшэнэ, туража эхилнэ. Тиимэһээл хурьгадые шахаха, эдеэлүүлхэ технологииень нариноор сахиха хэрэгтэй гэжэ һанаһаб, — гээд, Даба-Цырен Нимацыренович хэлэнэ.

Хурьгадые һайнаар эдеэлүүлжэ шахаад, эхэнээ түрэһэн жэлдэнь мяханда туршаахада үшөө юугээрээ ашагтай гээшэб гэжэ «Заветы Ильича» совхозой мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэхэдөө, һонирхоо һэмди.

Ажахын ахамад зоотехник П. Д. Чимитов:

— Элбэг ногоотой бэлшээриин газарай бага илангаа гандуу уларилтай жэлдэ бэлшээриин ургасын бүришье муудашадаг сагта хурьгадые хаагаад шахаха, эдеэлүүлхэнээ ондоо һайн арга үгы. Энэ жэлдэ хээрын ногоон хаа хаанагүй һайн байгаа. Тиигэбшье талада ходо бэлшэжэ ябаһан хурьгадые эдэ шахалганда байһан хурьгадтай жэшэхын яашье арганүй байба. Эдэмнай нүгөөдүүлнээ хоёр дахин гэхээр томо, тарган болоһон байна бшуу. Хурьгадые шахахада, тэжээл горитой гаргашалагдана гэнэбди. Теэд эдэниие дахин үбэлжүүлэнгүй, түрэһэн жэлдэнь шэгнүүр ехэтэйгээр мяханда туршаахадамнай, алишье талаараа ашагтай байна, харууһа, тэжээлэйнь гаргаша эрид хорожо үгэнэ ха юм.

Совхозой ахамад экономист В. Б. Бугадаев:

— Нёдондо түрүүшынхеэ энэ арга хэрэглэжэ, тиимэ олон хурьгадые шахажа шадаагүйшье һаа, тэдэниие түрэһэн жэлдэнь шэгнүүр ехэтэй болгожо, мяханда туршаһанай ашаар 50 шахуу мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулаа һэмди. Ажахыда абтаһан хониной мяханай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэнгэй 240 шахуу түхэригтэ болоходонь, шахамал хурьгадай мяханай центнер бүхэнэй гаргаша 150 түхэригтэ хүрөө. Харин мяханайнь центнер бүхэниинь 170 түхэригөөр гүрэндэ худалдагдаа юм. Байгша ондо эдэ үрэ дүнгүүднай һураггүй дээшээ байха эзргэтэй. Нэгдэхеэр, урда жэлэйхиһээ хоёр дахин шахуу олон хурьгад шахагдана, тус бүриинь шэгнүүр хараа байса ехээр нэмээгдэбэ. Хоёрдохёор, энэ жэлдэ шахамал хурьгадай нооһо хайшалжа, тус бүриинөөнь 600 грамм гэхэ гү, али хэдэн арбаад центнер нооһо нэмээжэ абаабди...

Мал һайнаар хараһан хүнэй аман баһал һайса тоһодогдохо гэжэ зоной хэлсэдэгээр, Даба-Цырен болон Евдокия Жамбаловтан ажалай түлөөһэшье горитой ёбана. Хамтын подрядай ёһоор эсэсэй тоосооной хэгдэтэр хонишон бүхэн һарадаа 250 шахуу түхэриг түлөөнэ абадаг. Иигээд хурьгадаа мяханай комбинадта туршаагаа б ёйхадаа, хурьган бүхэнэй шэгнүүрые 4 һара соо сүүдхэдэ дунда зэргээр 120—130 граммаар нэмээһэн байбал, гол түлөөһэн дээрээ үшөө 25—30 процент нэмэжэ абаха юм. Мүн хурьган бүхэниие 27—28 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр, таргана туршаагдахада, баһал нэмэлтэ түлөөһэндэ хүртэхэ болоно.

Тобшолон хэлэбэл, хурьгадые һайнаар шахан таргалуулха гээшэ алишье талаараа ашагтай, мяха үйлэдбэрилгэ, худалдалгые дээшэлүүлхэ шухала онол аргануудай нэгэн гэжэ эндэхид һайн ойлгожо абаа.

М. НАМЖИЛОВ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даба-Цырен болон Евдокия Жамбаловтан.
Авторай фото.
Ивалгын район.

Ашаг үрэ, шанаар, дэлгэ — мүнөөдэрэй эрилтэ

Шэнэ бүтээлнүүд

Партийн XXVII съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан габшагай ажалай вахтада жагсаһан Улаан-Удын турасхаалта бэлэгүүдэй туршалгын заводой коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууды абанхай ажаллана.

Людмила Николаевна Халзушинова гай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай шудхагшадай бригадын гишүүд партийн съездые ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтахаар үүсхэл предприятий оороо та гаа нэн. Далита үүсхэл дэмжэһэн заводой коллектив байгша оной даабариие декабриин 30-да, а баг нэгдэхи табан жилэй түсэбые декабриин 1-дэ сүм дүүргэхэ, түсэбтэ даабариһаа гадуур 10 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ эхилхэ гэһэн уялгала оодоторр бэелүүлхые оролдоно.

Энэ зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ завод дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үүргэ ехэ. Стахановска худэлөөнэй 50 жэлэй жабхаланта ойе нэрэтэй соотойгоор угтахаар мүрысөөндэ оролсоһон предприятиин олон худэлмэришэд хубиингаа табан жэлэй даабариинуудые амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм. Жэшээлбэл, түрүү худэлмэришэд В. Г. Маркизова, А. А. Ревякина гэгшэд ерэхэ табан жэлэй тоосооногоор ажаллана. Бүхыдөө табан жэлэй даабариие дүүргэһэн 35 худэлмэрилэгшэд тоолгодоно.

Мүнөө заводой уран гартанай шэнэ бүтээлнүүд — мүнгэн һиихэ, бэһэлиг, харгаи сүүмэ, кухниин набор болон бусад зүйлнүүд республикын худалдаа наймаанай эмхинүүдэ элгэгдэжэ эхилбэ.

Г. УСТИМОВА,
заводой социалис мүрысөөлэй талаар инженер.

1988 ОНОЙ ТООСООГООР

Хяагтын эзрэлгэ-нэхэлгын фабрикын түрүү фанговщица Мария Александровна Батуева КПСС-эй XXVII съездын нэгдэтэр 7,5 жэлэй даабариие сүм дүүргэхэ тухай дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа. Мүнөө М. А. Батуева 1988 оной январь һарын тоосоогоор ажаллажа байнхай. Удэр бүриин түсэбтэ даабариие түрүү худэлмэришэн 30—40 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Һалбабаринн чормоор хараалагдаһан 2 машина ашаглахын орондо, 3—4 машина бүтээсэ ехэтэйгээр худэлгэжэ, үндэр үрэ дүнгүүдые туйлана.

Ажалай ветеран М. А. Батуеаа тус предприятидэ 1959 оноо худэлнэ. Габшагай ажалайнгаа түлөө Мария Александровна КПСС-эй Хяагтын райкомой Хүндэлэлэй грамотаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан, «Уран гартай мастер» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнэн байха юм. Мүн «Шэн габяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһеер 100 жэлэй ойдо» гэһэн медаляар шагнагданхай.

Е. СУРМАЧ.

БАЯРТАЙ МЭДЭЭСЭЛ

Улаан-Удын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада Москаһаа баяртай мэдээсэл ерэбэ. РСФСР-эй Текстильнэ ба хүнгэн промышленностиин министерствын коллегиин шиидхэбрэзр эндэхи түрүү худэлмэрилэгшэ Галина Александровна Смолинагай нэрэ ажалай Алдар Солын дэбтэртэ бэшэгдэбэ. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ эзргэдэ хүртэһэн Галина Александровна мүнөө 1986 оной ноябрь һарын тоосоогоор ажаллажа байна. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ажалай һургуули гараһан олохон басагад бэрхэ худэлмэришэд болонхой.

Иимэ түрүү худэлмэришэдэй ажалдаа коммунис ёһоор хандажа, үрэ бүтээсэтэйгээр худэлһэнэй ашаар фабрикын коллектив продукци үйлэдбэрилэн гаргаха август һарын түсэб 107 процент, пордукци худалдаха даабариие 101 процент, ажалай бүтээсэн түсэбтэ даабариие 111 процент дүүргэһэн байха юм.

Г. А. Смолина шэнги түсэбтэ табан жэлэй даабариие дүүргэһэн худэлмэришэд олон. Тодорхойлоол, табан жэлэй түсэбые 18, зургаан жэлэй даабариие 7 худэлмэрилэгшэд дүүргээ. Эдэ түрүүшүүлэй түсэ бүүдээ ажалатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ партийн съездые угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үүргэ нүлөөн ехэ. Мүрысөөнэй дүнгүүд һара, декада бүри согсологдожо, олондо мэдээжэ болгогдоно. Фабрикын профком үнгэрһэн декадын дүнгүүдые гаргажа, мүрысөөндэ эрхимлэгшэдые элирүүлбэ. Тиигэжэ цехүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Т. И. Виксын хүтэлбэрилдэг шэрдэлгын, В. П. Гришинагай ударидадаг арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехүүдэй коллективүүд түрүүлжэ гараа.

Нина Иосифовна Будаевагай толгойлдог бүд эсхэгшэдэй, Валентина Раднаевагай даадаг комсомол-залуушуулай оёдолшодой бригадын коллективүүд эрхимлэнэн байха юм.

А. ДАШИДОНДОКОВ.

Хаа хаанагүй жэгдэ һайн бэшэл

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Али бүхы райондо ургаса хуряалгын худэлмэриие һайнаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр эмхидхэлгын гэршэ жэшээнүүд бии. Мүнөө ургаса хуряалгын түлэг ябуулагдажа байһан орсной эүүн районуудай олохон колхоз, совхозууд ургасаяа гэлтэ хоролтодо оруулаагүй, жэгдэ һайнаар хуряажа байнхай.

Эгээл тиимэһээ иимэ ажахынууд ороо̂һо таряа гүрэндэ худалдаха түсэбөө бата найдамтайгаар дүүргэнэ. Жэшээнь, Казахстанай Приуралиин Джанибекскэ РАПО-до таряашад газарай хүрьһэ хамгаалха гуримые хэрэглэнэ, ороо̂һото ургамалнуудые тариха ашаг үрэ ехэтэй аргануудые нэбтэрүүлнэ, ургаса хуряалга дээрэ оньһожоруулагдамал хүсэтэ комплекснуудые худэлгэнэ. Тиигэжэ газар таряалангай ашаг үрые эли бодо дээшэлүүлжэ, таряа гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм.

Гэхэтэй хамта Хойто Казахстанай бухы ажахынуудта ургасаяа тогтууритай һайнаар хуряажа шададаг болоодүй байнаар. Ургуулагдаһан ороо̂һо таряан хаа хаанагүй түргөөр, һайн шанартайгаар абтанагүй. Тиигэжэ заримдаа ургаса хуряалга һара шахуу саг соо үргэлжэлнэ. Теэд ургаса хуряалгын 15-дахи үдэртэ ургасын 17—20 процентнь гээгдэдэг юм гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Мүнөө Сибирьтэ мүн лэ иимэ байдалтай байнаар. Ургаса хуряалгаяа түргэдхэхэ, шамдуулха арга яһала бии.

Ургаса хуряалгын эхилһэнһээ хойшо, СССР-эй Центральна статистическэ управлениин сентябриин 16-най баримта мэдээнүүдэй ёһоор орон доторнай 97,5 миллион гектарһаа ороо̂һото болон ороо̂һото-бобово ургамалнууд (кукуруза оруулалсангүй) хадагдаһан, 90 миллион гектар дээрэһээнь ороо̂һон сохидожо абтаһан байна.

Гэбэшье хуряаһан ороо̂һо таряагаа саг соонь һайнаар илгажа хатааха, хадагалха гээшэ тон шухала удха шанартай. Теэд эндэшье тад ондоо байдал үзэгдэнэ. Казахстанай. Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын, Сибириин зарим РАПО-нуудта ажал хэрэгээ эмхидхэжэ, ороо̂һо таряа элеваторнуудта хадагалха хэрэгые эмхи гуримтайгаар ябуулна. Гэхэтэй хамта эндэ али бухы унжагайралга ороо̂һо таряанай шанарыень муудхаадаг, гээлтэ хоролтодо оруулдаг байна. Хуряалгазөөлгын худэлмэриин энэшье участогта дутуу дунданууудай бии байһые ажал хэрэгүүд харуулна.

Энэ ушар хартаабхын талмай дээрэхи худэлмэридэ сэхэ хөбаатай юм. Худэлмэриин поточно-групповой аргаар худэлхэдөө, механизаторнууд зүб юумэ хэнэ гээшэ.

Ажал хэрэгээ эршэдхэхэ гээшэ шухала удха шанартай. Хез хаанагүй намарай ольбон унажа байна. Ургасаяа һайн шанартайгаар саг болзортонь хуряажа абахын тула таряашадай намарай худэлмэриие улам эмхитэй һайнаар ябуулха шухала гэжэ мэргэжэлтэд тооло̂но.

Ур асаяа бодэмжотой һайнаар эмхидхэһыень элирхэйлэн гэршэлһэн мэдээсэлнүүд олоор ороно. Жэшээнь, Украиный, Белоруссиин, Московско болон Ленинградска областьнуудай олохон ажахынууд худэлмэрэ индустриальна үндэһэ һуури дээрэ табина. Гэбэшье энэ талаар дутагдалнууд ушарна. Гансал хартаабхын полинууд дээрэ бэшэ.

Молдавиин агропромышленна нэгэдэлнүүдэй худэлмэрилэгшэд помидор, суглуулха худэлмэрэ жэгдэ һайнаар ябуулнагүй. Зарим районууд энэ худэлмэрэ амжалтатай һайнаар бэелүүлхэдэнь, бусадынь унжагайржа байнаар. Агропромышленна комплексдо ородог партнернуудынь үгэеэ ойлголсожо худэлнэ гэхын аргагүй. Бусад зарим нютагуудта газар таряалангай продукцида иимэрхүүгээр хандаха ушар баримтануудай дайралдажа байнаниинь халагламаар. Сэхыень хэлэхэдэ, область, республика бүхэндэ поли дээрэһээ хуряагдаһан ургасые магазинда абаашажа тушааха ашаг үрэ ехэтэй ажалай дүй дуршэл бии. Гэбэшье иимэ холбоое дэлгэрүүлхые. Һайжаруулхые хаа хаанагүй ороодоногүй бшуу.

Огородой эдеэе һайнаар илгажа, хадагалха хэрэг мүн лэ гуримшуулагдаагүй байнаар. Нютагуудта овощой конвейернүүдые гуримшуулан һайжаруулгада һаад тойбо татаһан али бүхы бэрхэшээлэй зүб мүрөөр хадагалаад, витамин ехэтэй продукцяар хүн зониие түгэс хангажа байнхай.

Мүнөө улһанай талмайнууд дээрэ эршэтэ ажал бурьялна. Эндэ Костромской областиин таряашад түрүүшүүлэй зэргэдэ дабшана. Тэдэнэр бригадна подрядые ургэнөөр нэбтэрүүлжэ, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ худэлмэрэ һайнаар эмхидхэһэн, холын хараа түсэбтэй технологи нэбтэрүүлһэн байгаа.

Гэхэ зуура, зарим областьнуудта сагай уларилай хангалтагүй муу байлгада шалтаглаан, гараа дэлгээд һууха ушар үзэгдэнэ. Тиихэдэ ургаса хуряалгын түрүү арга хангалтагүй удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдын ашаар улһакай талмайнууд дээрэ ажалаа дутаасые оло дахин дээшэ[illegible] болоно. Улһа болбосоруулгын асуудал хаа хаанагүй шиидхэгдээгүй байнаар. Оньһото техникэ, худэлмэриин хүсэн дуталдана гэһэн шалтагаануудые эндэ соносожо болоно. Гэбэшье бии байгаа шэжэм техникэ эзэн ёһоор шаданагүй.

Малай тэжээл дэ урдынхидал хараал хандуулагдаһан хуряалгын эхилһэн 104,4 миллион тонн дэй единицын бүлэг м

Һургуулийн реформые бэелүүлнэбди

ЗҮРХЭНДЭНЬ ОШО БАДАРААЖА...

...та үсэд нэтэрүү хүдэлмэри хэгдээ онол арганууд һайса оэдэрэгдээ.

Тиигэжэ хүдэлмэрэз эхилһэн, 3—8-дахи классуудай һурагшадһаа бүридэһэн кружок хадаа мүнөөнэй арадай ансамблиин үндэһэн боложо үгэһэн байна.

Түрүүшын жэлдэ репертуарыньшье бага һааб даа. Гүйсэдхэлгын шанаршье нюруу байһан юм.

Гэбэшье, ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ М. Б. Хубриков үхибүүдэй зүрхэндэ ошо бадараажа шадаа бшуу даа. Үхибүүд эсэхэ сусахаяа мэдэнгүй, кружогой хүдэлмэридэ хабаададаг болоо. Тэрэнэйнь аша үрэ удангүй харагдаа һэн.

1979—1980 онуудай һуралсалай жэлдэ тус кружок дуу, хатарай ансамбль болотороо ургаа. Дуунай репертуарые шэнэлхэ, хатар наада найруулан табиха талаар Буряадай АССР-эй габьяата артист Э. А. Матоваров, дуу хатарай «Байгал» ансамблин солист С. Э. Аюшеев, республиканска хоровой бүлгэмэй хормейстер О. Б. Базарова сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэһэн байна. Тиигэжэ концертнүүдэйнь программа тогтонижоо баяжаа. Ансамблиин өөрсэ янзын концертнүүд олоной дурые оуляагаа һэн.

Илангаяа «Манай басагад», «Хазаар моритон» гэһэн буряад хатарнуудые хүн зон һайшаадаг. Гадна башкир, хальмаг, монгол хатарнуудшье амжалтатайгаар табигданхай. Буряад арадай дуунууд, республикын композиторнуудай зохёолнууд, дуунай репертуарта элбэг. Совет композиторнууд сооһоо В. Чичковой, В. Шаинскиин, Е. Крылатовай, Е. Птичкинэй дуунуудые үхибүүд дуулаха дуратай юм.

Бүргэ, Хуртага, Сагаан-Морин, Далахай, бусад нютагуудта эдир артистнуудые хүндэтэйгөөр угтадаг байна. Ансамблиин гэшүүд имагтал дуунуудаа, хатар наадаяа абаашадаг бэшэ юм. Гар урлалгын бүтээлнүүдые, нэрлэбэл, зурагуудые, аппликацинуудые абаашалсажа, выставкэ эмхидхэдэг. Выставкын бүтээлнүүд хадаа ажалай хэшээлнүүдтэ, классһаа гадуурхи хэмжээ ябуулгануудта хэгдэһэн байна.

1980 он хадаа ансамблиин хүдэлмэридэ эгээл аша үрэтэй жэл байгаа. Юуб гэхэдэ, арадай уран сэлгэнэй харалгын үедэ «Ургы» ансамбль районойнгоо харалгада лауреат болоо һэн. 1982 ондо Буряадай телевиденеэр ансамблиин концерт харуулагдаа. Тэрэл жэлдээ ансамблиин гэшүүд оперо болон баледэй театрай сценэнээ уран бэлигээ харуулаа, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан фестивальда хабаадаа юм. Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концертнүүдые хүдөөгэй хүн зондо тэдэ харуулһан байна. 1983 оной мартын 17-до «Ургы» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамбль» гэһэн нэрэ зэргэ тус коллективтэ олгогдоо һэн. 1985 ондо республиканска харалгын дүнгөөр ансамблиин дуушадай ба хатаршадай бүлэгүүд шалгаржа, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа һэн. Үнгэрэгшэ нажар—август соо «Артегтэ» зарлагдаһан «Юртэмсын үхибүүд нүхэсэнэ» гэһэн уласхоорондын һайндэртэ «Ургы» ансамбль хабаадажа, концертнэ программа харуулаа юм.

Совет арадай эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй хамтын хэрэгтэ ансамблиин гэшүүд шадалайнгаа зэргээр хабаадана. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ, түлөөһэтэ концертнүүдые үнгэргэжэ олоһон мүнгөөэ эб найрамдалай жасада оруулдаг байна бшуу. 1985 ондо эб найрамдалай ба Залушуулай бүхэдэлхэйн фестивалиин жасада 150 түхэриг оруулагдаа.

Анхандаа «Ургы» ансамблиин гэшүүд ябаһан хүбүүд, басагад өөһэдынгөө хуби заяае искусствата, хүргэмтэй холбожо, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдта, хүргэмэй ба соёл-гэгээрэлэй училищинуудта һуража байдаг.

Захааминай районой холын бэлшээридэ, гүүртэ фермэнүүдтэ ажалладаг колхозчинуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй үхибүүд Цахирай интернат һургуулида һурахадаа, хүргэмдэ дурлажа, уран бэлигээ хүргөөхэ арга боломжо олоно гээшэ. Имагтал ороһойнгоо гоё һайханые ойлгохо бэшэ, мүн өөһэдынгөө ажалаар өөнэдөө гоё һайхан юумые байгуулжа, нүхэдтөө, коллективтээ һайнаар хандажа һураха гээшэнь эдиршүүлдэ наһанайнь олзо болохо ёһотой. Интернат һургуулиин коллектив, ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ, эдэбхитэн Михаил Бадмаевич Хубриков, энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэжэ байдаг.

Д. ОЧИРОВА,
багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институтай интернат һургуулинуудай ба хүүгэдэй байшангуудай кабинедые даагша.

Уласхоорондын шэнжэлэл

АЙХАБТАР ШУХАЛА ҮҮСХЭЛ

Германиин Демократическа Республика ба Чехословаки эб найрамдалта айхаотар шухала эдэбхи үүсхэл гаргаба. Эб найрэмдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгын ашаа туһын хэрэгтэ онсо анхарал хандуулан, тэдэн химическэ зэбсэгүй зоно Европодо байгуулха гэжэ дурадхаа. Социалис эдэ хоёр ороной правительствануудаар энэ уг зорилгын үндэһэ һуурние тайлбарилһан адли хараа шэглэлгэй бэшэгүүд ФРГ-гэй правительствада эльгээгдэһэн байна.

Вашингтоной мүнөө химическэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэлгэтэйгээр дайнда үсэд чэтэрүүгээр бэлдэжэ байһан үедэ энэ дурадхалай айхэбтар онсо шухала байһаниинь юугээршье сэгнэгдэхээр бэшэ. Энээн тухай мэдээсэлнүүд ондоо тээнээ суглуулагдана. США-да бинарна химическэ зэбсэг — 155 миллиметрэй «биг-ай» гэдэг снарядуудые бүтээн гаргалгада 150 миллион доллар һомолхо тухай шидхэбэри Рейганэй захиргаанай шанга баалалтаар Америкын конгресс баталан абаа.

Иигэжэ замбуулинай дайдада табигдаһан сагаалса буудалгаар спутнигуудые усадхаха «Асат» гэдэг системын ядерна зэбсэг туршаһанай һүүлээр Америкын захиргаан хүн зониие олоор хюдаха химическэ шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые үргэн ехээр бүтээн гаргажа орохонь гээшэ. Айхабтар аюултай үшөө нэгэ алхам хэгдэжэ, буу зэбсэгүүдые ехээр гаргаха үшөө нэгэ шэглэл нээгдэн, дайнай тохёолдожо боломо аюул бүри ехэдэбэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдал улам доройтуулагдана.

Социалис оронуудай оруулһан дурадхалнуудай үнэтэй юумэниинь юуб гэхэдэ, дайнай энэ аюулые зайсуулгада, заагдаһан зоно дотор, тодорхойлон хэлэбэл, хүршэ эдэ гурбан гүрэнэй газар дээрэһээ химическэ зэбсэгэй, нэн түрүүн бинарна зэбсэгэй бухы нөөсэнүүдые усадхаха тухай ФРГ-тэй хэлсээ баталха хэрэгтэ зорюулагданхай.

Советскэ Союз энэ уг зорилгые гүйсэд дүүрэнээр дэмжэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев мэнэ һаяхан иигэжэ тэмдэглээ: «Хэрбээ Түбэй Европодо химическэ зэбсэггүй зонын байгуулагдаад байгаа гээшэ һаа, СССР өөрынгөө гадаадын политикын гол ёһо гуримуудые баримталан, тэрэ зонын эрхэ байдалые хүндэлхөөр, найдабари үгэхөөр бэлэн. Хэрбээ США-гай өөһэдынгөө талаһаа бидэндэл адли юумэ хээд байгаа гээшэ һаа, тэрэ найдабари хүсэндөө орохо байгаа».

Социалис оронуудай энэ үүсхэлые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ нэн түрүүн Баруун Европын оронууд дуратай. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй газар дээрэ бинарна химическэ дабхар сохилтодо заатагүй оруулха талаар Пентагоной урда бэеэ барижа үгэһэн ушар болоно. Тиимэ байһан ушарһаань Баруун Европын үргэн олониитэ эб найрамдал бэхижүүлхэ этигэл найдабаряа батадхан, буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо химическэ зэбсэгүүдые ехээр гаргаха бухы арга замуудые хааха, хүн зониие олоор хюдаха хэрэгсэлнүүдэй нөөсые ехэдхэхэ замда бата бэхи хаалта бодхоохо эрилтэ табина.

АЮУЛТАЙ АЛХАМ

Холбоото Штадууд замбуулинай дайдада ядерна зэбсэг гаргаха талаар аюул ехэтэй алхам хэбэ гээшэ. Эдаардо гэжэ авиабазаһаа (Калифорни штат) сентябриин 13-да ниидэһэн Ф-15 түхэлэй истребительһээ ракетэ табигдаа. Тэрэ ракетэнь зүүн зүүгэ 450 шахуу километр үндэртэ ниидэжэ ябаһан американ спутнигые тудан усадхаа. Харата энэ ябуулга хэхэһээ бэеэ барихаа эрилтын бухы дэлхэй дээрэ үргэн ехээр хэды хэддэжэ байгаашье һаань, спутнигуудые усадхаха авиационно-ракетнэ «Асат» гэдэг комплексын туршалга хэгдэһэн байна.

Энэ аюулта шэнэ алхамаараа Вашингтон бухы тэнэрэлгэнүүдые дэб дээрэ болюулха гэжэ нэгэн талаһаа сонсохоһон Советскэ Союзтай хамта замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргаха ябадалые зайсуулха, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулха замаар дасшаха арга боломжые хэрэгсээбэгүй.

Энэ жэлэй сентябриин 5-да хэгдэһэн ТАСС-ай Мэдээ эдэлэр спутни у дые усадхаха зэбсэгүүдые Холбоото Штадуудаар туршалгын хойшолонгууд гухай шанга һануулгые хэрэгсээнгүйгөөр, Сагаан байшан шахардуу шанга байдалые улам доройтуулха, сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болохо гэжэ шийдэнхэй. «Энэ туршалга хадаа Женеэвдэ болохо уулзалгын амжалтатайгаар түгэсэхэ арга боломжые багаа болгохо ба замбуулинай дайдада ядерна зэбсэг гаргаха хүсэл эрмэлээлые бэелһэн хэрэг болгохо байһанаараа аюултай» гэһэн американ «Нью-Йорк таймс» газетын һанамжые зүбшөөнгүй байхын аргагүй.

Замбуулинай дайдаһаа сохилто хэхэ хэрэгсэлнүүдэй нэгэн болохо спутнигуудые усадхаха американ зэбсэгэй бии болгогдоһон ушар хадаа американ «одото дайн» гэдэг программын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһантай сэхэ холбоотой, сэрэгэй хүсэнэй талаар СССР-һээ булюу байдалтай болохо ябадалда зорюулагдаһан США-гай сэрэгэй-стратегическэ түсэбэй нэгэ хубинь болоно.

Вашингтоной аюул ехэтэ шэнэ алхам бухы дэлхэй дээрэ, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудта өөһэдтэнь хүн зоной дура гутаан, зэбүүрхэн буруушаагдажа байна. ЮПИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябриин 17-до үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ президентдэ «шүүмжэлхы асуудалнууд аадар шэнгеэр адхарһан» байха юм. «Асат» системые туршалга замбуулинай дайдада гаргагдаха зэбсэгүүдые хизаарлаха хэрэгтэ танай ханамжагүй байһые харуулжа, үндэр туршаалтадай уулзалгада бэрхэшээл тохёолдуулба. «Энэ туршалга заатагүй хэхэ ямар хэрэг байгааб? Спутнигуудые усадхаха зэбсэгэй саашанхи туршалгануудые болюулхын, тэрэниие хорихын тулада мүнөө эгээл таатай зохид ге бэшэ аал?» гэзэ корреспондентнүүдэй нэгэн мэдүүлһэн байна. Эдэ бухы асуудалнууд болон ажаглалтануудта президент мүртэй харюу үгэжэ шадаагүй.

Вашингтоной балмад муухай хараа шугамые дэлхэйн олониитэ зэбүүрхэн оруушаана. Тэдэн Женеэвдэ болохо советамериканг үндэр тушаалтадай уулзалгада Советскэ Союзай онсо анхаралтаараа бэлдэжэ, тэндэ совет-американ харилсаануудые һайжаруулха талаар тодорхой үрэ дүнгүүдые гэһэн хараа шугамые һаишаан дэмжэнэ. Эдэ бүгэдэ, Холбоото Штадуудай зүгөөс харюугай бүтэмжэтэй алхамуудай хэгдээд байгаа һаа, туйлгдаха баина.

ХЭНДЭНЬШЬЕ ХЭРЭГГҮЙ ДАЙН

Иран Ирак хоёрой хоорондо хэндэньшье хэрэггүй шуната дайн табан жэлэй туршада хэгдэжэ байна. 1980 оной сентябриин 17-до эхилһэн хилэ шадарай тулалдаануд һүжэрэ һүжэрһөөр сэрэгэй ехэ хэмжээтэй дайн болонхой. Базар буляалдаһан эрилтэ бэе бэедээ хэнэгүйбди гэһэн тусхай мэдүүлгэнүүдые хоёр талын нэгэтэ бэшэ хэһэншье һаа, ООН-ой ба сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөнэй оролдолгоор арсалдаата бандалыень амгалан ёһоор шиидхэхэ арга зам бэдэрэлгэ ямаршье үрэ үгөөгүй.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада иракиран дайн үргэн ехэ тулалдаанда ба багa зэргын буудалдаанда хэдэн зуу мянган хүнэй ами наһан алдагдаа. Зарим баримтануудаар тодорхойлогдолоной ёһоор, Иран ба Ирак хоёрой алуулһан ба шархатаһан хүнүүдэй тоо 700 мянганһаа доошо бэшэ. Хоёр тала материальна айхабтар ехэ хохидолдо оронхой. Нефть абалга ехээр доошолоо. Жэшээнь, Иракта 1979 ондо 168 миллион тонно нефть абтажа байһан һаа, 1983 ондо 44 миллион тонно хүрэтэр багa болоо. «Миддл ист» журналай үгэһэн сэгнэлтын ёһоор, Ирак ба Иран хоёрой ажахыгаа һэргээлгэдэ олохон жэл хэрэгтэй болохо.

Иран-ирак дайн тэрэшэлэн Дутын ба Дунда Зүүн зүгтэхи байдалые бүхыдэнь улам доройтууланхай. Эдэ хоёр ороной хоорондохи арсалдаа буляалдаан энэ региондо буу зэбсэг ехээр гаргалгын шалтаг болонхой. Энээндэ Персидскэ тохой шадарай араб оронууд: Саудовска Аравии, Кувейт, Араб Нэгэдэмэл Эмирадууд, Бахрейн, Катар, Оман оролсоно. Тэдэнэй оборонно нэгэдэмэл системэ байгуулгада 1984—1985 онуудта хэгдэһэн гаргашань 6 миллиард доллар болоно.

Эдэ бухы баримтануудые зэргэсүүлэн хараад байхада, энэ даинһаа хэниинь барииштаха болоноб гэһэн асуудалай гарахань зүб. Харюунь өөрөө гаража ерэнэ. Материальна ба хүн зоноо гээлгын асари ехэ хохидолдо орожо байһан Ирак, Ираншье бэшэ. Энэ региондохи арабууд ба национально-сүлөөрүүлгын хөдөлөөншье бэшэ. Энэ дайн байлдаан хоёр тушаа элдэб хараа бодолтой араб оронуудай хоорондо эбьень алдуулаа. Шахай шэрээнээ бууһан сагһаа хойшохи үе соо империализмын хүсэнүүдэй урда бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын срондо Иран Ирак хоёр дайнда нөөсэ баялигаа хэды ехээр гаргашалнаб. Энээндэнь имагтал американ империализм ба тэрэнэй союзник Израиль бариишатана. Ирак-иран дайн регионой оронуудай анхаралые израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа, Палестиниын бэрхэшээлтэ асуудалһаа ехээр һамааруулна.

Ирак ба Иран хоёрой хоорондохи дайе болюулха ба тэдэнэй хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые хөөрэлдөөгөөр шиидхэхын түлөө байһанаа Советскэ Союз ба социалис гүрэнүүд нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор бэшээтэй байһанай ёһоор, Советскэ Союз хэндэньшье хэрэггүй шуната энэ дайе түргөөр болюулхын түлөө, арсалдаа буляалдааень политическэ ёһоор гуримшуулхын түлөө эрид шууд оролдолго гаргана.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Совозай Маршал гэһэн нэрэ зэргын тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойдо

...ЙНОЙ ТҮРҮҮШЫН МАРШАЛНУУД

...жэлэй урда тээ — 1935 оной сентябриин 22-то ...Гүйсэдхэхэ Комитедэй болон СССР-эй Арадхаарнарай Советэй тогтоолоор хүдэлмэришэнэй Улаан Армиин командна ба хүтэлбэрилхы ...сэрэгэй үндэр нэрэ зэргэ олгохые тогтоогдобо.

...армиин болон ...олохон ко... ...политическэ ...саг ур... ...болоо гэ... ...тэмдэглэг... ...сэргэшэдые ...хүнэгүй хэрэгэй ...сэргэй ...эргэнүүдые тог... ...табина. Энэнь ...хүн бүхэнэй ...шадаба... ...алба хэлгын ...габьяае элир... ...ёһотой бшуу. ...политическэ ...сэргэшэдтэ үндэр ...тогтоогдоһон ...дундаһаа лей... ...майор, пол... ...ковник гэхэ мэтын нэрэ зэргэнүүд мүнөөшье болотороо үлэнхэй. Политическэ бүридэлэй нэрэ зэргэнүүд: мадша болон ахалагша политрук, эл... ...командна бүридэлэй нэрэ зэргэнүүд: комдив, комбриг, комкор болон бусад нэрэ зэргэнүүд хойшодоо болюулагдаһан байгаа.

Энэ тогтоолоор Советскэ Союзай Маршалай нэрэ зэргэ олгохоор хараалагдаа һэн. «Дээдэ командна бүридэлэй элитэ ехэ, онсо шалгарһан хүнүүдтэ» ССР Союзай правительство нимэ үндэр нэрэ зэргэ олгодог юм.

Элитэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө В. К. Блюхер, С. М. Буденный, К. Е. Ворошилов, А. И. Егоров, М. Н. Тухачевский гэгшэд 1935 оной ноябриин 20-до Советскэ Союзай Маршалай нэрэ зэргэдэ анха түрүүлэн хүртөө һэн.

Ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэ сэрэгэй ажал ябуулагшадай ямар ехэ хубитаяа оруулһан тухай Блюхерэй жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Тэрэ Ураалда сагаантантай байлдааануудта, Колчагта эсэргүү тэмсэлдэ, Урда фронт дээрэ Врангельда эсэргүү байлдааануудта хабаадаһан байгаа. 1922 ондо тэрэнэй ударидаһан сэрэгүүд Алас-Дурна зүгтэ граждан дайе илалта түгэсөөр дүүргээ һэн. 1938 оной октябрь болотор Улаан түгта Алас-Дурна зүгэй онсо шэглэлтэй армиие ударидаһан байгаа. Тэрэ Ленинэй орденоор, Улаан Тугай табан орденоор шагнагданхай. Тэдэнэй нэгэниинь түрүүшын номертой юм.

Саашдаа Советскэ Союзай Маршал гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ совет сэрэгэй олохон элитэ ехэ ажал ябуулагшадта, тэрэ тоодо Г. К. Жуков, А. М. Василевский, И. С. Конев, К. К. Рокоссовский болон бусадта олгогдоо һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатаршалгата түүхэ-бэшэгтэ толотомо хуудаһануудта боложо оруулагдаһан стратегическэ гаихамшагта ябуулганууде эмхидхэһэнэйнгээ түлөө тэдэнэр энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

Мүнөө манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд Советскэ Союзай Маршал гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй.

О. ЛОСЕВ,
бронетанкова сэрэгүүдэй маршал.
(ТАСС).

АРХЕОЛОГ—СЛАВИСТНУУДАЙ КОНГРЕСС

КИЕВ. (ТАСС). Археологууд-славистнуудай уласхоорондын табадахи конгресс сентябриин 18-да Украиниин нинслэл хотодо нээгдэбэ. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, СССР-эй, Чехословакиин, Югославиин, мүн Бельгиин, Норвегиин, Финляндиин, ФРГ-гэй болон Швециин эрдэмтэд тэрээндэ хабаадана.

Нимэ конгрессүүд табан жэлэй хугасаа соо нэгэ дахин зарлагдадаг юм, гэжэ славян археологиин уласхоорондын УНИИ-гэй президент, СССР-эй Наукануудай академиин Археологиин институдай директор, академик Б. Рыбаков хэлэбэ. Энэ хуралдаан Советскэ Союзда түрүүшынхээ үнгэргэгдэжэ байна. Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаа соо хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдые тэрээндэ хабаадагшад согсолоод, тэдэнние саашадань хүргөөлгын гол шэглэлнүүдые тодорхойлхо. Славян арадуудай уг гарбалай, хүргэлтын, һуудал байдалай, архитектурын, искусствын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхээр хараалагдана.

Украиниин областной 20 музеин эльгээһэн археологическа шэнэ олдошонуудаи, нээлтэнүүдэй выставкэ конгрессые нээлгэдэ зорюулагдаһан бангаа. Славистикын талаар дэлхэйн литературын шэнэ зүйлнүүдтэй танилсуулһан номой үргэн ехэ экспозици мүн лэ табигдаһан байгаа.

ЮАР-ай нютаг зонойнь ажаһуудаг тосхон, һууринуудта, томо хото городуудта шахардуу байдалтай зандаа. Юуо гэхэдэ, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэргүү жагсаалнууд, бурууша алгын хүдэлөөнүүд замханагүй бшуу. Жэшээлхэдэ, Кейптаун гэжэ Урда Африкын нилээд томо хотын захын үйлсэнүүдтэ барикаданууд бодхоогдонхой. Тэндэхи хүн зон засагай тала баригшадта хатуу шанга эсэргүүсэлтэ үзүүлнэ гээд город мэдээсэнэ. Энэ хүсэтэ хүдэлөөнэй эршэтэ долги бурааха зорилготой ЮАР-ай засагаархид фашис ёһоной арганууде хэрэглэжэ эхилэнхэй. Тэрэл Кейптаун хотодо һургуулиин табан зуун һурагшадые арестовалаад, түмэр харшын саана хаанхай. Жагсаалда хабаадагшадта эсэргүүгээр буу, нюдэнһөө уһа гаргадаг газууд, шидам, ташуур гэхэ мэтэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кейптаунай полициинхид амгалан ёһолой жагсаалда хабаадагшадта эсэргүү добтолгодоо орожо ябана.

ТАСС-ай фотохроника.

...ТАСС ...ХИЛЫН ...ЛАНАҺАА

...вэдэхи ...дөөнүүд

...Ядерна болон ...буу зэбсэгүү... ...харилсаа холоо тогтоохо тухай» асуудалда ядерна даинай аюулые зайсуулан сараха, дэлхэй дэрэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха гэхэ мэтын бухы хүн түрэлтэнэй ажабандалда шухала удха шанартай асуудалнуудта сесси дээрэ гол анхарал хандуулагдаха байна.

Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай, түрүү үзэлтэй хүргэжэ байгаа гүрэнүүдэй дурадхалнуудай ашаар бүридүүлэгдэһэн программа сессиин хүдэлмэрние һайнаар эмхидхэхэ, уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулха, гүрэнүүдэй хоорондохи хүдалдаа Тинхэдээ Афганистанай, Камчиа үсэд нэтэрүү хүдэлмэри хэгдээ онол арганууд һайса оэдэрэгдээ.

Тиигэжэ хүдэлмэрэз эхилһэн, 3—8-дахи классуудай һурагшадһаа бүридэһэн кружок хадаа мүнөөнэй арадай ансамблиин үндэһэн боложо үгэһэн байна.

Түрүүшын жэлдэ репертуарыньшье бага һааб даа. Гүйсэдхэлгын шанаршье нюруу байһан юм.

Гэбэшье, ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ М. Б. Хубриков үхибүүдэй зүрхэндэ ошо бадараажа шадаа бшуу даа. Үхибүүд эсэхэ сусахаяа мэдэнгүй, кружогой хүдэлмэридэ хабаададаг болоо. Тэрэнэйнь аша үрэ удангүй харагдаа һэн.

1979—1980 онуудай һуралсалай жэлдэ тус кружок дуу, хатарай ансамбль болотороо ургаа. Дуунай репертуарые шэнэлхэ, хатар наада найруулан табиха талаар Буряадай АССР-эй габьяата артист Э. А. Матоваров, дуу хатарай «Байгал» ансамблин солист С. Э. Аюшеев, республиканска хоровой бүлгэмэй хормейстер О. Б. Базарова сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэһэн байна. Тиигэжэ концертнүүдэйнь программа тогтонижоо баяжаа. Ансамблиин өөрсэ янзын концертнүүд олоной дурые оуляагаа һэн.

Илангаяа «Манай басагад», «Хазаар моритон» гэһэн буряад хатарнуудые хүн зон һайшаадаг. Гадна башкир, хальмаг, монгол хатарнуудшье амжалтатайгаар табигданхай. Буряад арадай дуунууд, республикын композиторнуудай зохёолнууд, дуунай репертуарта элбэг. Совет композиторнууд сооһоо В. Чичковой, В. Шаинскиин, Е. Крылатовай, Е. Птичкинэй дуунуудые үхибүүд дуулаха дуратай юм.

Бүргэ, Хуртага, Сагаан-Морин, Далахай, бусад нютагуудта эдир артистнуудые хүндэтэйгөөр угтадаг байна. Ансамблиин гэшүүд имагтал дуунуудаа, хатар наадаяа абаашадаг бэшэ юм. Гар урлалгын бүтээлнүүдые, нэрлэбэл, зурагуудые, аппликацинуудые абаашалсажа, выставкэ эмхидхэдэг. Выставкын бүтээлнүүд хадаа ажалай хэшээлнүүдтэ, классһаа гадуурхи хэмжээ ябуулгануудта хэгдэһэн байна.

1980 он хадаа ансамблиин хүдэлмэридэ эгээл аша үрэтэй жэл байгаа. Юуб гэхэдэ, арадай уран сэлгэнэй харалгын үедэ «Ургы» ансамбль районойнгоо харалгада лауреат болоо һэн. 1982 ондо Буряадай телевиденеэр ансамблиин концерт харуулагдаа. Тэрэл жэлдээ ансамблиин гэшүүд оперо болон баледэй театрай сценэнээ уран бэлигээ харуулаа, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһаар фестивальда хабаадаа юм. Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концертнүүдые хүдөөгэй хүн зондо тэдэ харуулһан байна. 1983 оной мартын 17-до «Ургы» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамбль» гэһэн нэрэ зэргэ тус коллективтэ олгогдоо һэн. 1985 ондо республиканска харалгын дүнгөөр ансамблиин дуушадай ба хатаршадай бүлэгүүд шалгаржа, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа һэн. Үнгэрэгшэ нажар—август соо «Артегтэ» зарлагдаһан «Юртэмсын үхибүүд нүхэсэнэ» гэһэн уласхоорондын һайндэртэ «Ургы» ансамбль хабаадажа, концертнэ программа харуулаа юм.

Совет арадай эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй хамтын хэрэгтэ ансамблиин гэшүүд шадалайнгаа зэргээр хабаадана. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ, түлөөһэтэ концертнүүдые үнгэргэжэ олоһон мүнгөөэ эб найрамдалай жасада оруулдаг байна бшуу. 1985 ондо эб найрамдалай ба Залушуулай бүхэдэлхэйн фестивалиин жасада болон баледэй театрай сценэнээ уран бэлигээ харуулаа, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһаар фестивальда хабаадаа юм. Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концертнүүдые хүдөөгэй хүн зондо тэдэ харуулһан байна. 1983 оной мартын 17-до «Ургы» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамбль» гэһэн нэрэ зэргэ тус коллективтэ олгогдоо һэн. 1985 ондо республиканска харалгын дүнгөөр ансамблиин дуушадай ба хатаршадай бүлэгүүд шалгаржа, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа һэн. Үнгэрэгшэ нажар—август соо «Артегтэ» зарлагдаһан «Юртэмсын үхибүүд нүхэсэнэ» гэһэн уласхоорондын һайндэртэ «Ургы» ансамбль хабаадажа, концертнэ программа харуулаа юм.

СЕССИИН ЗҮБЛЭХЭ ЗҮЙЛ БАТАЛАГДАБА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 40-дэхи сессиин делегадууд 146 асуудалнаа оүриндэнэн зүблэхэ зүйлые баталоа. Советскэ Союзай табиһан «Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргуулангүй, тэрэниие амгалан тайбанаар хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсаа холоо тогтоохо тухай» асуудалда, ядерна даинай аюулые зайсуулан сараха, дэлхэй дээрэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха гэхэ мэтын бүхы хүн түрэлтэнэй ажабандалда шухала удха шанартай асуудалнуудта сесси дээрэ гол анхарал хандуулагдаха байна.

Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай, түрүү үзэлтэй хүргэжэ байгаа гүрэнүүдэй дурадхалнуудай ашаар бүридүүлэгдэһэн программа сессиин хүдэлмэрние һайнаар эмхидхэхэ, уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулха, гүрэнүүдэй хоорондохи хүдалдаа Тинхэдээ Афганистанай, Камчиа наймаае хүргжөөхэ арга олгохо.

Түбэй Америкэдэхи, Дүтын Зүүн зүгтэхи, Африкын урда хүндахи, бусад районуудтахи түгшүүрилтэ байдалые, хёмороо зүриншэлдөөе усадхаха харгы замуудые уласхоорондын эмхи хараһа үзэхэ юм. Бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсадаг США түрүүтэн империалис хүсэнүүдэй ябуулганууддаа уламжалан, эндэхи ондал нимэ орёо түгшүүрилтэй болоһон. Социальна ба экономическа хүргжэлтын асуудалнуудта, уласхоорондын экономическа үнэн зүб шэнэ гуримые тогтоохо зорилгодо сесси ехэ анхаралаа хандуулха.

Хүн зоной ажабайдалда шухала удха шанартай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ уласхоорондын эмхиин хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые түбэг бэрхэшээлдэ оруулхые һэдэжэ, США болон гэдэнэй партнернууд сессиин эхинһээ хойшо хёмороо гаргана. Тинхэдээ Афганистанай, Камчиа болоо гаргагдаа. Яһала һайнаараа үлэһэн больницануудхүн зоноор дүүрэнхэй. Һургуулинууд болон бусад байшан гэрнүүдые больница болгожо, шэнэдхэн түхеэрбэ.

Энэ гэнтын аюул усалһаа орондо тохёолдуулагдаһан гарза хохидол мүнөө дээрээ тодорхойлогдоогүй байна, энэ зуун жэлдэ Мексикэдэ газар нимэ ехээр хүдэлөөгүй юм гэжэ республикын президент Мигель де ла Мадрид мэдүүлбэ.

...ЭЛ ОДЫЕ УНАГААБА

...ТОН. «Вашинг... ...газетын мэдээсэ... ...хэмэл ододые ...ахаха «Асат» түрүүлэн Пентагоной ...ргин 13-да хэ... ...ануудһаа улам... ...ай элшэ тухай ...ые американ эр... ...хиуулжа бай...

...һан «Солунид» гэжэ хэмэл одые үгы хэбэ.

Энэ хэмэл одон зургаан жэлэй урда тээ табигдажа, тэрэ гэһэнээ хойшо шухала мэдээсэлнүүдээр мэргэжэлтэдые хангажа байгаа гэжэ астрофизигууд гэршэлнэ. Энэ мэдээсэлынь тон үнэтэй сэнтэй байгаа гэжэ Колорадо штадта атмосферые шэнжэлхэ национальна түвэн обсерваторийн директор Р. Маккуин мэдүүлбэ. Буудагдажа унагаагдатараа хэмэл одон баримта мэдээнүүдые эльгээжэ байһан юм. «Научна шухал удха шанартай туршалгые Пентагоной буруу һүргэнэнинь гашуудал гуниг түрүүлнэ», — гэжэ эрдэмтэ тэмдэглээ.

...ЕКСИКЭДЭ ГАЗАР ХҮДЭЛБЭ

...Сентябриин 19-...ай сагаар 17 час ...Мексикэдэ га... ...хүдэлбэ. ...ааагай ёһоор, ...газарай хү... ...балл болоо. Га... ...ын гол Номоо, Акапулько ...хото шадар ...нь, ороной бү... ...дээрэ аюул тэ... ...Мексикын ...түрүүшын сэгнэлтээр, ниислэл хотын түбтэхи байшан гэрнүүдэй гурбанай нэгэ хубинһаа үлүүнь ехээр һандаргадаа.

Орон дотор онсо байдал соносхогдоо. Газарай хүдэлэлгын хойшолонгуудые зайсуулхын тула арминиин, полициин подразделенинүүд, бусад хүсэнүүд эльгээгдээ. Шархатаһан 20 мянга шахуу хүн һандарһан гэрнүүд сооһоо гарг

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛ

АЛЕКСАНДР МАТРОСОВТОЙ НЭГЭ ПОЛКДО...

Түрэл нютагайнгаа амидералта баян хүрьһэн дээрэ хүдэржэһэн, шандааһа хүсэз барилдажа шангадаһан хубуудэй «Улаан таряашан» колхозоо габшагай ажалаараа суурхуулжа байгаа золтой һайхан залуу неһанай үе бэлэй. Эмниг моридой эрхимүүдые һургажа, эдир залуу басагадтаяа суг элдин таладаа зугаалан, үргэн дайдын сэнхир торгон огторгой доро амгалан жаргажа ажаһууһан саг һэн...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Алексей Тимофеевич Солхоновэ һаял хори наһатай, түлэг эршэ дундаа ябаа. Эсэгэ, аханартаяа, үетэн нүхэдтэеэ хамта Алексей хубуун Эхэ ороноо хамгаалхаяа сэрэгтэ мордоо бэлэй.

1942 оной февраль һараһаа эхилээд намар болотор тэрэ сэрэгэй һургуулида байгаа. Сибирьһээ октябриин 28-да ерэһэн шэнэ сэрэгшэд Череповец хотодо бүридхэгдэн, Центральна фронтын зэргэдэ жагсаһан юм.

— Великие Луки хотые сүлөөлхын түлөө шанга тулалдаан болоо бэлэй. Би тиихэдэ байлдаанда түрүүшнхиеэ хабаадаа һэм. Пулеметчик ябаһанби. Дегтяревой зохёоһон пулемёдоор, манай расчет дайсаниие тиихэдэ яһала хиргаа. Фашистнууд манай добтолгодо үсэд нэтэрүүгээр эсэргүүсээ. Дайшалхы олон нүхэднай баатарай үхэлөөр тэндэ унаа бэлэй. Хүсэ шадалтай, омог дорюун, хүсэл зоригтой залуу хубууд һэн, — гээд, Алексей Тимофеевич түр зуура дуугай болоно. — Тиин 1942 оной декабрь һарада түрүүшынхиеэ хүнгэнөөр шархатаад, 1077-дохи полевой госпитальдо аргалуулһанайнгаа һүүлээр Смоленскэ гэжэ алдаршаһан дивизиин 932-дохи стрелково полкын бүридэлдэ орожо, Смоленск хотые сүлөөлхын түлөө болоһон хатуу шэрүүн тулалдаанда хабаадааб. 1943 оной мартын дүрбэндэ хоёрдохиёо шархатаа һэм. Аргалуулжа, нахин хүл дээрээ бодоод, Орловско-Курска дүхэригэй агууехэ байлдаануудта тулалдааб, — гэжэ ветеран хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Ээлжээтэ нэгэ добтолгын урдахана, удэшэлэн тээ партийна суглаан болоо һэн. Хойто үглөөгүүрынь дайнда ороходоо, коммунистын үндэр нэрэ эзэргэтэй ябаа бэлэйб.

— Тиихэдэ шанга гэгшын байлдаан болоо һэн даа — гэжэ ветеран дахин дахин дурсана. — Манай расчет дайсанай эзэргэшэдэй олон тоото добтолгонуудые сухарюулан, шархатаһан нүхэдтөө түрүүшын туһаламжа үзүүлжэ, эээлэн абаһан газараа алдангүй тулалдаа һэн. Би өөрөө шархатаһаншье һаа, байлдаанай замхатар шулемедоо, орхёогүй бэлэйб. Тиихэдэл би Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаа пэм. Дахин госпитальдо орохо баатай боложо, шархынгаа эдэлэһэнэй һүүлээр, 56-дахи гвардейскэ дивизиин 254-дэхи стрелково полкын бүридэлдэ ороод, Ельня хотые сүлөөлэлсөө һэм. Шэн зоригто баатаршалгаараа суурхаһан Александр Матросовтой нэгэ полкдо алба хэһэн байнаб. Тэрэ-ниие нюдөөрөө хараагүйшье һаа, суг алба хэһээрээ омогорходогби.

Тэрэ үедэ А. Т. Солхонов старшинагай нэрэ зэргэтэй санитарна инструктор ябаа һэн. Тэрэ хоёр туһалагшатаяа хамта ехээр адхаржа байгаа һомонууд доогуур, бомбын снарядай тэһэрээн соогуур шархатаһан сэрэгшэдтэ түрүүшын туһаламжа үзүүлээд, мулхижэ, шарэжэ ябаад, байлдаанай болоһон газарһаа холодуулан гаргадаг бэлэй.

1944 оной январиин 30-да болоһон нэгэ байлдаанда Алексей Тимофеевич дүрбэдэхиеэ шархатаба. Госпитальһоо гаража, Прибалтийска фронтын 171-дэхи стрелково дивизиин 713-дахи полкын бүридэлдэ албаяа үргэлжэлүүлхээ эльгэгдэбэ. Ельня шадарай тулалдаан тиихэдэ үшөө үргэлжэлһөөр һэн. Дайсанай һомонһоо А. Т. Солхонов хорожо байдаггүй бэлэй. Магад тиимэһээ оло дахин шархатажа болоо... Табадахияа госпитальдо аргалуулаад, тэрэл хоёрдохи Прибалтийска фронтынгоо 3-дахи армиин бүридэлдэ жагсаа һэн. Вышний Волочек хотодо дүрбэн һарын турша соо дунда зиндаагай командирнуудай курсада һураба. Эндэ мл-да лейтенантын нэрэ зэргэтэй болоод, тэрэ армиин 20-дохи танкова корпусой дэргэдэхи моторизованно десантна сэрэгэй автоматчигуудай взводой командираар томилогдоо бэлэй.

— 1945 оной эхээр һэн уа. Ээлжээтэ нэгэ добтолгын үедэ ойромни шахуу бомбын тэһэрхэдэ, тэрэнэй агаарайнь долгиндо сохиулжа, мэдээ алдан унашоо һэм. — гэжэ ветеран хөөрэнэ. — Хэды саг соо хэбтэ хүмбиб, мэдэнэгүйб. Байлдаанай газарта алуулһан зониие хүдөөлүүлхээ суглуулжа ябаһан манай сэрэгшэд мэдэрэлгүй хэбтэһэн намайе оложо, абарһан юм. Госпитальдо хэбтэхэдэмни, инвалид болоо гэжэ врачнууд шидхээ һэн. Крымэй санатори ошожо, гү али аргатай болбол, нютагаа бусажа эмнүүлхэ гэжэ гүт гэжэ медицинскэ комисси намда дурадхаа бэлэй. Нютагаа бусаха гэһэн дурадхалыень би зубшөөжэ, хоёр хахад жэл соо дайнда ябаһанай һүүлээр, 1945 оной апрелиин 16-да Хэжэнгэ нютагаа хүрэжэ ерээ һэм.

Түрэл һайхан Хэжэнгын сэбэр агаарһаа, түрэһэн хүрьһэгэ дайдынь хүсэ, шэмэнээ, нютагай аргашадай бэлиг шаараба-рихаа, амгалан арюун байдалһаа уламжалан, зүрхэ сэдьхэлынь тэниижэ сэрэгшын олон тоото шарханууд эдэгээд, үлбэр үбшэниинь мартагдаа һэн. Алексей Тимофеевич найман жэлэй туршада зоотехнигээр, удаань районойнгоо бэлэдхэлэй контородо хүдэлөө юм. Пенсидэ гараһаншье һаа, мүнөө хүрэтэр ажаллажа байнаэр. Тэрэ арһа, нооһо, мяха бэлэдхэхэ түсэбүүдые дүүргэхын түлөө ороддожо, яһала һайн үрэ дүнтэй ажалладаг.

Алексей Тимофеевич — долоон үхибүүдэй эсэгэ, олон аша, зээнэрээ үргэжэ, хүмүүжүүлжэ байдаг. Загаһата нютагайнгаа зоной дунда ехэ нэрэ хүндэтэй.

Алексей Тимофеевич Солхонов залуу үетэниие Эхэ ороноо үнэн сэхээр хүмүүжүүлгын хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадана. Загаһатын һургуулида һурагшадтай үүлзахадаа, ямэр аймшаттай, хэрэгтэй дайсаниие манай арадай илаһан тухай, совет сэрэгшэдэй, дайшалхы чүхэдэйнгөө шэн зориг, баатаршалгануу тухай залуу үетэндэ хөөрэдэг заншалтай. юм.

— Манай түрэл Коммунис парти, совет засагнай дайнда хабаадаһан ветерануудта элдэб янзын туһаламжа, тэдхэмжэ үзүүлнэ. Энээнэй түлөө Эхэ ороноо баяр баясхалан хүргэдэгбди, — гэжэ Алексей Тимофеевич үхибүүдтэ хөөрэдэг. — Дайнда хабаадагшэд сагай ошохо бүри үсөөн боложол байнабди. Ядерна дай жүрөөдэжэ, буу зэбсэг үрдилдэн гаргалга, уласхоорондын шахардуу шанга байдал тухай дайн дажарай аймшаттай аюулые мэдэрһэн, үхэл зоболон хоёрые нюдөөрөө хараһан бидэ, дайнай ветерануд, үдэр бүхэндэ дууладагбди. Тиимэнээ манай ерээдүйн, бүхы дэлхэйн арадуудай ерээдүйн байдалай түлөө тэмсэжэ байһан совет арад Коммунис партиингаа политикые халуунаар дэмжэнэ. Энэ нангин тэмсэлдэнь дайнай ветерануд эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатэйбди, — гээд минии нүхэр Алексей Солхонов хөөрөөгөө түгэсхэнэ.

Б-Ш. ДОНДОКОВ,
худөө бэшэгшэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺА

Москвадахи уласхоорондын номой V выставкэ-яармаг түг

Соёлой болон ажал хэрэгэй талаар холбоо харилсаае саашадань бэхижүүлгэдэ, арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые болон этигэл найдалые гүнзэгырүүлгэдэ уласхоорондын номой V выставкэ-яармаг туһа нэмэри болобо Дэлхэйн номой хэблэлэй болон полиграфиин энэ харалга сентябриин 16-да СССР-эй ВДНХ-да түгэсөө.

Номой хуралдаанай дүнгүүд тухай ММКВЯ—85-ын эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Госкомиздатай түрүүлэгшэ Б. Н. Пастухов ТАСС-ай корреспондентын гүйлтаар иигэжэ хөөрэбэ:

— Москвада выставкэ-яармагай долоон хоног соо үнгэргэгдэхэ үедэ олон хэлсээнүүд баталагдаһан, хөөрэлдөөнүүд, үгэ буляалдаанууд үнгэргэгдэһэн байна. 100 ороннһоо 3300-һаа дээшэ фирмэнүүдэй, уласхоорондын болон национальна 15 эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа. «Ном эб найрамдалай болон хүргэлтэ дэбжэлтын аша туһада» гэһэн тэрэнэй һайн һайхан үряае уулзалгын дүнгүүд үшөө дахин батадхаба.

Мүнөө жэлэй Москвадахи яармаг совет эмхи зургааануудта амжалтатай байба. Социалис ороннуудтай харилсаа холбоое гүнзэгырүүлгэдэ горитой хубита хэгдэһэн, капиталис болон хүргэжэ байгаа гүрэнүүдэй хэблэлэй фирмэнүүдтэй манай холбоо харилсаан саашадаа хүргөөгдэнэн байна.

Марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд, КПСС-эй болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй номуудманай ороной гадаадын политическэ эб найрамдалта хараа шугамые дэлбэлэн харуулдаг хэблэлнүүд гадаадын уншагшадай һонирхолые улам ехээр татадаг болонхой. Ниитэ-политическэ хэблэлнүүдээр хэгдэһэн хэлсээнүүдэй тоогой, урдахи яармаггай сасуулхада, һураггүй олошорһон баримта энээн тухай гэрэлэнэ.

Уласхоорондын номой выставкэ-яармаг дээрэ манай арадуудаа наймаанай ехэ хэмжээн тухай иимэ тоонууд гэрэлэнэ. Гадаадаһаа ном худалдажа абаха, гадаадада худалдаха талаар 2800 шахуу хэлсээн бүгалагдаһан байна. Энэнь дүрбэдэхи яармагай дүнгүүдтээ һураггүй ехэ. Индиин, Японой, Австралиин, Непалай болон бусад олон ороннуудай фирмэнүүд совет номуудта захиал ехээр хэ. Совет ниитэ-политическэ плакадуудые, М. Шолоховой «Номгон Дон», «Совет рассказай антологи» гэһэн номуудые, «Совет уран зураашадай 50 намтар» гэһэн суглуулбариие Англиин «Коллетс» фирмэ абаха болоо. Грециин, Финляндиин, Швециин, Венесуэлын, Кампучиин, Вьетнамай, Эфиопиин болон бусад ороннуудай фирмэнүүд «Ородэй революци хайшан гэжэ болоһон байгааб» гэһэн альбом худалдажа абахые шиидээ.

Бидэ өөрынгөө ээлжээндэ гадаадын фирмэнүүдэй продукцида, тобшолон хэлэбэл, Великобританиин, Голландиин, Испаниин, США-гай, ФРГ-гэй, Франциин, Японой номууд болон газетэ, журналнуудта захиал хэлгые дэшэлүүлһэн байнабди. Гадаадын гүрэнүүдэй стендүүд дээрэ харуулагдаһан номуудай ехэхэн хубиие бүхэсоюзна «Союзкнига» нэгэдэл худалдажа абаа.

Боложо үнгэрһэн хуралдаанай үедэ «Ном болон ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө арадуудай тэмсэл», «Ном ба залуушуулай шиидхэхэ асуудалнууд» гэһэн тусхай экспозицинууд эмхидхэгдэжэ, бултанай анхаралые татаһан байгаа.

Гадаадын ороннуудай олон тоото айлшад Москвагай выставкые үндэрөөр сэгнээ. Иимэ һайнаар эмхидхэгдэһэн яармагта үшөө нэгэтэшье хабаадажа үзөөгүйб гээд совет-американ андалдаанай «Эсален институт» программын директор Далси Мэрфи мэдүүлһэн байна. Социалис ороннуудай мэргэжэлтэдтэй Британиин хэблэгшэдэй харилсаа холбоое хүргөөлгэдэ мүнөө жэлэй харалга шэнэ шухала шата болобо гэжэ «Коллинз Паблишерс» хэблэлэй директор Элеа-но. Тиихэдэ б-н аһайн оршон б-й партнернууд ойлголсоһон б-ициин «Фламмарион» хэблэлэй уласхоорон-директор Жорж-лэнэ.

— Соёлой хр-лаар Хельсинки-дые бэелүүлэ-ороной залан-кын үшөө нэг-мэтээр боложо-тавкэ-яармагые-дын олониитэ-байна, — гэжэ Б-үгынгөө түгэсхэ-Түрүү үзэл бол-гэдэ, эб найр-социальна хүргө-аша туһада, ху-най харилсаа-жүүлгэдэ хэблэ-гэдэг онсо үүр-шэмөөр батадг-

ШАРАХАН ШАСАРГАНА ЭЛБЭГ ДАА

Улаан-Удэ хотын һуралсалай эмхи зургааануудай студентэр Шасарганын совхоз ерэжэ, шасарганын үрэ жэмэс суглуулха ажалда хабаадалсажа байнхай. Богони болзор соо, һайн шанартайгаар энэ үнэтэ жэмэс суглуулхын тула Зүүн-Сибириин технологическа институдай, медицинскэ училищиин 1-дэхи курсын студентнэр 10 бүлэг боложо хубааранхай.

— Урда үдэрнүүдтэ хура бороотой байбашье, шасарганын баян ургаса һайн шанартайгаар бэлэдхэгдэнэ, — гэжэ совхозой ахамад агроном В. П. Попов хөөрэнэ. — Жэмэс гэмтээнгүйгөөр, түргэн яажа түүхэ тухай арга дүрэнүүд тэдэнэртэ харуулагдаа. Мүнөө 50 гаран тонно жэмэс бэлэдхэгдээ. Бүхыдөө совхознай 100 тонно шасаргана суглуулха түсэбтэй. Энэ шухала хэрэгтэмнай студентнэр ехэхэн туһа хүргэнэ.

— Медицинын болон эдеэ хоолой промышленностиин үнэтэ түүхэй эд болохо жэмэсые студент бүхэн үдэртөө дундэ эргэгээр 20 килограмм суглуулжа үрдинэ.

Үдэртөө 60 гаран кило-рам шасаргана бэлэдхэдэг өөһэдынь түрүүшүл бии, — гэжэ медицинскэ училищиин багша А. И. Кравцов хөөрөө һэн.

С. АЮШЕЕВ.

Сэлэнгын район.

Хүн гээшэ ажабайдалдаа олон юумэ хэхэ, бүтээхэ эргэгтэй: модошье тарижа, гэршье барижа, үхи хубуушье хүл дээрэнь гаргаха ёһотой гэһэн арадэй сэсэн үгэ бии. Степан Алексеевич, Анна Игнатьевна Кореневтон ажабайдалай дурдагша гурим ёһые улуу гараса бэсгүүлһэн байна.

Зүүн Сибириин түмэр замай Култушная гэжэ багахан полустанок Байгалай эрьедэ оршодог. Кореневтон тэндэ өөһэдөө шаб гэмэ гэр анхан баринхай һэн. Тойроод модо, һөөгүүд пэгшэгрээр урганкай. Үхибүүдынь үнинэй өөһэдын үхибүүдтэй болонхой.

Степан Алексеевич Анна Игнатьевна хоёр найман үхибүүдые — дүрбэн хүбүү, дүрбэн басагадые хүмүүжүүлээ Олондо туһагай, һайн хүнүүд тэдэнь болоо даа. Эгээн ехэ хүбүүниинь Анатолий — түмэр замай Улаан-Удэ станциин локомотивна депогой начальник. Александр ЛВРЗ-гэй локомотив-хэбсарэлгын цехые хүтэлбэрилнэ. Тиихэдэ Иннокентий, Константин хүбүүдынь, Нина, Людмила, Галина басагадынь гэр бүлынгөө уг зэншалые үргэлжэлүүлэн, бултадаа түмэр замшадаар ажалладаг. Харин гансал Татьяна басаганиинь гад ондоо мэргэжэлтэй. Тэрэ хүдөөгэй һүргуулиин багша юм.

Мүнөө Кореневтоной ехэ бүлэ нэгэ байшанда багтахаар бэшээр слошороо. Хүрьгэ, бэреэдүүд, ашанар олошороо. Гадна Кореневтонһоо гарбалтай бүлэнэр бултадаа түмэр замда хабаатай ажалтай юм. Степан Алексеевич айлшаар ерэжэ байдаг, ашанартаяа эльгэлэн харалсажа жаргадаг. Ашанарынь хамтадаа 16 хүбүүд басагад байха.

Степан Алексеевич Кореневтэй нэгэл газартаа, Байгалай эрьеын Култушная гэжэ полустаногта, түмэр замшадай бригадираар табин нэгэн жэлдэ ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Анна Игнатьевна, Степан Алексеевич Кореневтон.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ЛЕНИНГРАДТА УУЛЗАА

Ленинград хотодо минии олохон нүхэд ажа-Оньһожэруулагдамал гвардейскэ 6-дахи арм-ник Родины» гэжэ газетын редакцида хэдэ-худэлһэн, мүнөө отставкада гараһан подполков-ский мүн яэ тэрэ хотодо ажаһууда-. Мүнөө сан-гын областной комитедтэ худэлдэг Яков нүхэр-августын тэн багаар айлшалаад ерээ хүм.

Дайшалхы нүхэдөө дуосан, журналистнуу-тухай хөөрэлдэжэ байһаар дайнай ветерануу-рамдалай жасада туһаламжа үзүүлдэг ком-тогтобобди. Тиигэжэ байтараа нүхэрни иигэжэ-

— СССР-эй Эб найрамдалай жасада хөөр-шье хүнүүд мүнгэ оруулдаг. Жэшэлэхэдэ, ф-шалагша Андре Руа Эб найрамдалэй совет ж-градай отделенидэ 1 мянган франк үсэгэлдэ-Тэрээнтэй суг ябаһан аяншалагшад шадаха эр-лэ хубитаяа оруулалсаа. Тэдэнэй тогтоһон-гостиница ошожо, Андре Руатай уулзабаб. Ур-дөөбди. Бүхы наһаараа худэлмэришэн байнаа-пенсидэ гаранхай. Манай орондо ходо ерэжэ б-һээ совет арадай амгалан байдалай түлөө тэм-наар мэдэдэг. хадаа «Эб найрамдалай түлөө-луулагдажа байһан жасада багаханшье нэмэр-мүнгээ оруулааб. Юрын французууд дайн бу-мүн лэ хүсэнэ ха юм» гэжэ Руа хэлээ һэн.

дайнай болон ажалай ветеран,

«СПРИНТ» НААДАГТЫ!

Байгша оной август—сентябрь һарануудта «Спринт» лотерейн «100-дахи» бүлэгэй биледүүд республикадамнай наадагдажа дүүрэбэ. Энэ лотерейгээр наадагшадай дунда золтойшуул тодорбо. Зэдын районой Оёорой совхозой худэлмэришэн В. В. Ванкеева Улаан-Удын оёдолой «Силуэт» ательегэй мастер Н. П. Жека хоёр тус тустаа «Жигули ВАЗ-21013» тухэлэй хүнгэн автомобильнуудай шүүбэридэ хүртэһэн байна.

Иихэдээ «Спринт» гэдэг лотерей ямар удхатай наадан болоноб?..

«Спринт» лотерейн биледүүд бүлэг бүлэгөөрөө 2 миллион хүрэтэр хэһэгтэйгээр гарадаг юм. Юрын биледэй сэн 50 мүнгэн, тусхай наадааныхинь — нэгэ түхэриг. «Спринт» лотерейн бүлэг бүхэнэй шүүбэриин жаса хадаа энэ бүлэгэй биледүүдэй хамтадхэгдаһан үнэ сэнгэй 50 процентнь болодог юм. 50 мүнгэн сэнтэй биледэй бүлэг бүхэндэ нэгэнһээ 5000 түхэриг хүрэтэр мүнгэн, мүн эд зөөриин шүүбэринүүд тудаха жэшээтэй гээшэ. Тиихэдэ «Спринт» гэжэ зосоогоо бэшээтэй шүүбэринүүд тудахадаа, мүнгэ түлэнгүйгөөр үшөө дахин энэ лотерейгээр наадаха эрхэ олгодог юм.

Тоогоорнь харуулбал, бүлэг бүхэндэнь 414920 түхэриг 400777 мүнгэн шүүбэри, 85080 түхэригэй 13 эд зөөриин шүүбэри наадагдадаг. Тэрэ тоодо «Волга ГАЗ-24» — нэгэн, «Жигули ВАЗ-2105» —3, «Жигули ВАЗ-21013» — гурбан, «Москвич 412-ИЭ» — хоёр, «Запорожец 968-М» — нэгэ автомобильнууд, «Днепр МТ-10-36», «Урал М-67-36», «ИЖ—Юпитер — 3-02-К» түхэлэй мотоциклнууд эд зөөриин шүүбэринүүдэй тоодо ородог байна.

Мүнгэн шүүбэринүүд иимэ байдаг: 1 түхэриг, 5 түхэриг, 10, 25, 1000, 5000 түхэриг. Мүнгэн шүүбэри хамта дээрэ 414920 түхэриг болодог.

Спортивна лотерейнүүдээр наадаха дуратайшуул «Спринт» лотерейе ехэ зохидшоодог юм. Юуб гэхэдэ, киоскноо билет худалдажа абамсаараа, тэрэнээ задалжа хараад, шүүһэн болиһоноо гансата мэдэдэг.

Манай орон дотор «Спринт» лотерей 1976 ондо бии боложо, ниислэл Москва хотодо нэн түрүүн наадагдаһан байна. Хоёр жэл үнгэрһэн хойно «Спринт» Буряад орондомнай хүрэжэ, олоной дунда үрэгнөөр тараад, эгээл наадамгай зүйлынь болоһон байха.

Буряад орондомнай 1978 онноо байгша оной түрүүшын хахад жэл хүрэтэр «Спринт» лотерейн 14 миллион түхэригэй биледүүд худалдагдаа. «Спортлотогой» киоскнуудта 1-һээ 25 түхэриг хүрэтэр 5397,1 түхэригэй шүүбэринүүд лотерейгээр наадагшадта түлэгдөө. Энэ «угасаа соо дун хамта 6918,3 түхэриг шүүбэринүүдые түлэлгэдэ гаргашалагдаһан байна.

Спортивна лотерейнүүдые худалдалгаһаа орохо гол шүүбэри совет спортдо, арад зоной элүүр энхэдэ тудадаг ха юм. Юуб гэхэдэ, энэ ехэ мүнгөөр республикымнай спортивна түхеэрэлгэнүүд баригдана, спортые хүргөөлгэдэ тэрэ һомологдоно ха юм.

Энэ жэлэй сентябриин 2-һоо «Спринт лотерейн «ГА» бүлэгэй биледүүд худалдаа наймаанда үгтэбэ. Энэ бүлэгтэ 50 мүнгэнһөө 5000 түхэриг хүрэтэр мүнгэн шүүбэринүүд, мүн хүнгэн 10 автомобиль, тэрэ тоодо «Волга ГАЗ-24» наадагдажа эхилбэ.

Энэ лотерейн гол шүүбэридэ спорт, республикымнай спортивна түхеэрэлгэнүүд хүртэхэнь лабтай.

В. ДУДЕЕВА,
«Спортлотогой» Буряадай республиканска управлениин начальник.

ТОН ҺОНИРХОЛТОЙ!

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө А. Карпов Г. Каспаров хоёрой хоорондо үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөнэй долоодохи партиие улаасхоорондын гроссмейстер М. Тайманов шэнжэлэн тайлбарилхадаа, энэ хадаа яаха эргагүй һонирхолтой наадан болобо гэжэ тэмдэглээ. Эндэ тэмсэл өөрсэ шэнжэтэйгээр, уридшалан таахын аргагүйгээр хүргэжэһэн байна. Тэмсэлэй эршэ һүүлшын ябадал болотор буурабагүй. Хэблэлэй түбэ суглараһан элитэ мэдээжэ гроссмейстернүүд али нэгэнэйнь хэхээ байһан ябадал тухай олохон ушарта уридшалан таажа шадахагүй байба.

Нимцовичой хамгаалалта хэрэглэбэд. Дэлхэйн чемпион нэгэдэхи партида ушарһан Романишинай вариантые шэлэнгүй, ондоо шэглэлээр дабшахые хүсөө һэн. Энэ партида хоёр талаһаа тон һонирхолтой, хүлеэгдээгүй ябадалнууд хэгдэжэ, суглараргшадай сэдьхэл ханаагаа. Шанга тэмсэлдэ үнгэрһэн энэ парти 31-дэхи ябадалда тэнсэлгээр дүүрэбэ.

(ТАСС).

ТҮГЭСХЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАХА

Хүнгэн атлетикээр Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Комсомольск-на-Амуре хотодо болобо. Долоон область, хизаар болон автономито республикын 130-аад хүнгэн атлет тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Манай республикын суглуулагдамал команда найман зүйлөөр түрүү һуурида гараһан байха юм. Спортын мастерта кандидат Татьяна Виноградова 16 метр 22 сантиметртэ ядро түлхижэ, зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Энэнь республикын шэнэ рекорд болоно.

Буряадай багшанарай институдай студентка Татьяна Панькова дүтын зайда — 100 болон 200 метртэ үрилдахадаа, онсо шалгарба. 100 метрые 11,5 секунда соо гаталжа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ.

ЛВРЗ-гэй спортклубай инструктор, спортын мастер Ирина Зайцева 400 болон 800 метрэй үрилдаануудта илалта түйлаа. «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд — спортын мастернууд Татьяна Гуринова, Владимир Шевляков, Юрий Федоров гэгшэд 3000, 5000 болон 10000 метрэй зайнуудта зонын чемпионууд болобо. Тиигэжэ тэдэнэр хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ олоһон байна.

КОМАНДААРАА ИЛАБА

Спорт

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Тула хотодо боложо, Россин Федерациин 20 область, хизаар болон автономито республикын студентнэрэй суглуулагдамал командануудай 150 гаран атлет хабаадаһан байгаа.

Барилдаанай хибэс дээрэ болоһон шанга тэмсэлэй дүнгүүдые согсолходо, манай областной соведэй нэрэ хүндые хамгаалһан Зүүн Сибириин технологическа институдай бүхэшүүл онсо шалгаржа, командааараа түрүү һуури эзэлээд, «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаба. Дагестанай АССР-эй түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Тула хотын спортсменүүд гурбадахи һуринуудые эзэлээ.

Энэ институдай студентнэр Валерий Балдуев, Сергей Замбалов, Владимир Табинаев, тус институт дүүргээд. ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой инструктораар хүдэлжэ байһан Юрий Матхонов, институдай багша Михаил Елбаскин гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ эрхимлэжэ, Россоведэй чемпионууд болобо. 1-дэхи курсын студент Александр Елбаскин 82 килограммай шэгнүүртэн сооһоо мүнгэн медаляар шагнагдаһан байна.

— Мүнөө манай найман барилдаашад Россоведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, октябриин эхээр Хмельницкий хотодо үнгэргэгдэхэ Түбэй соведэй мүрысөөндэ һорилго бэлэдхэл хэжэ байна, — гэжэ ВСТИ-гэй суглуулагдамал командын ахалагша тренер, РСФСР-эй габьяата тренер Г. Б. Баймеев хөөрэнэ.

Һүүлшын нааданууд

Клубай команданууда дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй хоёрдохи дүхэригэй нааданууд дүүрэхэ дүтэлжэ байна.

Һүүлшын нааданууда ЛВРЗ-гэй спортклуб «Восходтой» 4:4, «Металлургтай» 1:1 тоотойгоор тэнцээ. Прибор бүтээлгын «Торпедо» шэлэй заводой «Стекольщигые» 2:1 тоотойгоор илаба. Авиационно заводой «Забайкалец» «Шахтерые» 6:2, Сэлэнгын ЦКК-гай футболистнуудые 5:0 тоотойгоор шүүгээ. Транспортын «Локомотив» эршэеэ һуларуулангүй наадажа, ЦКК-ае 5:0, «Шахтерые» 4:1 тоотойгоор булижа гараба. Онохойн «Восход» «Буревестнигые» 1:0 тоотойгоор илаа.

Иигэжэ һүүлшын нааданууда урда тээ транспортын «Локомотив» 29 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тэрэ үшөө нэгэл наада үнгэргэхэ юм. Хоёр уулзалгада хабаадаха «Забайкалец» тэдэнэрһээ 2 очкогоор гэгдэнэ. ЛВРЗ-гэй спортклубай, Онохойн «Восход» командануудай футболистнууд тус тустаа 25 очкотой болонхой. Зүгөөр түмэр замшад үшөө дүрбэн наада үнгэргэхэ. Эгээл иимэһээ һүүлшын нааданууд лэ республикын чемпионие тодоруулха байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коммунистын үндэр үүргэ»—түрүү бэшэг. Агропромышленна комплексын звенонуудта. «Сагай эрилтын ёһоор»—А. Субботинои статья. «Алмалтатай бүтээсэ»— П. Сергеевэй статья. «Северомуйскын барилгашад» — П. Байрачнын статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Дэлхэй дээрэ ори гансаа»—А. Гармаевай статья. Архидалгатай тэмсэл. «Ажалша коллективэй хүсөөр»— М. Жарковой статья. Һайнаар, саг болзортонь барилга хэхэ: ТЭЦ-2. «Урагшагүй дабшалта».

Гурбадахи хуудаһанда. Хилын саана боложо байһан үйлэ хэрэгүүд тухай ТАСС-ай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Патриот. «Муухай һанааншье туһалбагүй»— П. Соколовой статья. «Гарай бэлэг»—А. Коротаевагай статья. Футболой шэнжэлэл. «Сезон дүүрэхэ дүтэлөө...»—А. Карповай статья.

СӘНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.55 — «Конфликтная ситуация». 1-дэхи сери. 12.00 — Шэнэ поним. 17.00 — «Үхибүүдтэ зөгүүдай гүлгэд тухай». 17.30— Д. Шостакович. 3-дахи симфони. 19.00 — Москвадахи уласхоорондын номой выставкэ тухай.

Улаан-Удэ. 19.30 — Шэнэ поним (Буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Удэ. 20.00 — Партийна организацинуудта тоосоонууд ба һунгалтануу. Прибор бүтээлгын нэгэдэл. 20.30 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.45 — Г. Мдивани. «День рождения Терезы» — зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — Карел Готт «Люцернын» концертнэ залда (ЧССР). 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.40 — Түүхэ. 5-дахи класс. 10.00 — Баримтата фильм. 10.10, 14.05 — Француз хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һургаха. 11.35, 12.40 — Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэнэ һуури. 8-дахи класс. 12.05 — Шатарай һургуули. 13.10— Физикэ. 10-дахи класс. 13.40— Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.35 —Телеочерк. 15.15 — Ород арадай онтохон. 16.00 — Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 19.00 — Мультфильмнүүд.

Москва. 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Удэ. 19.45 — Сонос-холнууд.

Москва. 20.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА — «Спартак». 20.35 — ВДНХ-гай парк тухай баримтата фильм.

Улаан-Удэ. 20.45 — Мультфильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан-нойрсогты, багашуулі». 21.20 — «Хани харилсаан». 21.50— «Эрдэм ухаан ба техникэ». 22.00 — «Время». 22.35 —«Конфликтная ситуация». 2-дохи сери.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, хойто районуудта, Байгал шадарай зарим нютагуудта багаханаар саһатай бороо орохо, бусад газарнуудта шиниг нойтон унахагүй. Баруун-хойноһоо секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 7—12 метр хүсэтэй хилха. Һүниндөө дус хүйтэн, үдэр-градус дулаан бо-районуудта һүниндө-градус хүйтэн, үдэ-8 градус дулаан

МҮНӨӨДЭР республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Зарим нютагаханаар шиниг нойтон Баруун-хойноһоо 7—12 метр хүсэтэй хилха. Һүниндөө дус хүйтэн, үдэр-градус дулаан бо-районуудта һүниндө-градус хүйтэн, үдэ-8 градус дулаан

СЕНТЯБРИИН-най үдэрнүүдтэ р-доторнай сэлмэжэ-байха. Зарим нютагаханаар шиниг нойтон Баруун-хойноһоо 7—12 метр хүсэтэй хилха. Һүниндөө дус хүйтэн, үдэр-градус дулаан бо-районуудта һүниндө-градус хүйтэн, үдэ-8